71. Iașĭ, 25 Maiŭ 7212 (1704). „Adecă eŭ, Anița ğupăniasa răpusatuluĭ Velĭčco Costănŭ ce aŭ fostu Vornicŭ-Mare, scriŭ și mărturisescu cu acestu adevăratŭ zapisŭ alŭ miiaŭ, pecumŭ, luîndu dumnialuĭ Vorneculŭ neşte banĭ de la dumnialuĭ frate-mieŭ Ionŭ Păladie], și după nunta dumisali și-aŭ luat d[u]mnialorŭ sama, care m'amŭ tănplatŭ și eŭ față, și s'aŭ aflatŭ datorŭ să-ĭ dè dumisali frăține-mieŭ 250 leĭ. Osăbĭ de aceștí banĭ, aŭ datŭ dumnialuĭ la mini neşte brățărĭ de aurŭ să i le ținŭ, și li-amŭ pusŭ zălogŭ pentru traba mè, și s'aŭ istovitŭ. Decĭ, după morte dumisali Vorneculuĭ, alțĭ datornicĭ ce aŭ fostŭ, aŭ luatŭ ce aŭ găsitŭ, iarŭ dumnialuĭ m'aŭ așteptatŭ, rugăndu-mă: căndŭ oi avè, i-oĭ da. Ce, neavăndu banĭ să-ĭ daŭ, ne amŭ socotitŭ în de noĭ frățește pentru satŭ, pentru Băcanĭ, dăndu părintele nostru satulŭ Băcanĭ cu cas[a] gata frateluĭ nostru celuĭ maĭ mare, luĭ Enachi, iarŭ la alte moșiĭ să nu să amestici, cea sintu de spre maică nostră, ce să fiia a noastre amăndurora, precumŭ scriia diiata părinteluĭ nostru; iarŭ Băcani, cu casă cu totŭ, să fiia a frateluĭ nostru. cumŭ scriia maĭ susŭ. Decĭ, tănplăndu-să morte frateluĭ nostru, luĭ Enachi, aŭ datŭ giudecata să înpărțimŭ satulŭ Băcanĭ, cățĭ frațĭ aŭ rămasŭ, pe frate, parte; o parte să ià dumnialuĭ, și o parte să eaŭ eŭ, și o parte să ià Costandinŭ. Decĭ, fiindu Costandinŭ frate mai micŭ, aŭ socotitŭ, casăle încă să fiie a luĭ, iarŭ casile dinŭ Iașĭ să fiia a dumisali, a frăține-mieŭ, a luĭ Ionŭ Pălad[ie], ce maĭ susŭ scriŭ, rămăindŭ frate maĭ mari; că și aceste în diiata părinteluĭ nostru scriia: să fiia a frateluĭ nostru, a luĭ Enachi. Ce acmù, murindu fratele nostru Enachi, așè aŭ socotitŭ judecata, casăle de la Băcanĭ să fiia a luĭ Costandinŭ, fiindŭ frate maĭ micŭ; iarŭ casăli dinŭ Iașĭ să fiia a dumisali, cumŭ maĭ susŭ amŭ scrisŭ, căcĭ că aceste să tragŭ de pe maică noastră; nu încapi Costandinŭ. Iarŭ loculŭ satuluĭ, a Băcanilorŭ să-lŭ înpărțimŭ înŭ treĭ părțĭ; decĭ parte mè, a treia parte dinŭ totŭ satulŭ, dinŭ vatra satuluĭ și dinŭ hăleșteŭ și dinŭ totŭ loculŭ, amŭ dat-o dumisali pentru aceĭ banĭ, ca să fiia a dumisali, iarŭ frate-mieŭ Costandinŭ să

nu aibă nice o trabă cu parte mè, ce să fiia a frăţine-mieŭ luĭ Ionŭ Pălad[ie]. Şi, pentru parte dinŭ satŭ dinŭ Orăşenĭ, ce-ĭ la Ţinutulŭ Cernăuţuluĭ, aşijderi ce-ĭ parte mè, cumŭ scriia diiata părinteluĭ nostru, încă amŭ dat-o dumisali, pentru aceĭ banĭ ce maĭ susŭ scrie. Şi, căndŭ amŭ făcutŭ acestu zapisŭ, s'aŭ tănplatŭ mulţĭ boerĭ cari maĭ ğosŭ aŭ iscălitŭ, şi eŭ singurŭ mi-amŭ pusŭ pecete şi iscălitura ca să fiia de credinţă.

U Iasŭ, l[ea]t 7212 [1704], Maĭ 25.

Anniţa (pecete turcească), Lupulŭ Bogdanŭ Velŭ Vornicŭ, Preda Pălad[ie] iscalŭ, Ivanŭ Abăza Post[elnicŭ]. Şi amŭ scrisŭ şi zapisulŭ."

72. 31 August 7212 (1704). „Lozenschi Duracŭ, fičorulŭ luĭ Apostolŭ Duracŭ č-aŭ fostu Sărdarŭ, fičorulŭ Nastasii, fetiĭ Mirăĭ Uricaruluĭ", dă ocină „ce amŭ de pe părintele miŭ, Apostulŭ Duracŭ, dinŭ Zmienĭ şi dinŭ Păuleştiĭ şi di[n] Bălăceniĭ, dinŭ parte Mirăĭ, fičorulŭ luĭ Marmure Uricaruluí, moşilorŭ meĭ, dinŭ parte Mirăĭ, moşuluĭ meŭ, dintri a patra parte a cince parte", „Mareluĭ Visternicŭ Ionŭ Păladi". Iscălit: „Azŭ Lozenschi Duracŭ iscalŭ".

73. Iaşĭ, 27 Septembre 7213 (1704). „Tudosiia, fata luĭ Ionŭ Bolia şi Anghinieĭ, fata luí Marmuri, caria iaste vărŭ primari cu Mierea fičorulŭ luĭ Marmure", dă moşie, parte dinŭ Păuleştĭ, Zmiianĭ şi Bălacianí, luĭ „Ionŭ Palad[ie] Velŭ Vistiiarnicŭ". Iscălesc şi: „Gheorgi Apostulŭ Vist[iarnicŭ], Ionŭ . . . bivŭ Agă".

74. Iaşĭ, 26 Septembre 7213 (1704). „Loghinŭ părcălabulŭ, ginerile Nastasieĭ, featiĭ Mierăĭ luĭ Marmuri", dă partea eĭ din aceleaşĭ moşiĭ aceluiaşĭ.

75. Bărladŭ, 29 Novembre 7213 (1704). Raport către Domn pentru alegerea aceleĭ „bucăţĭ de locŭ de a tărguluĭ Bîrladuluĭ care tii-aĭ milostivitŭ Măriia Ta de aĭ datŭ dumisale luĭ Ionŭ Păladi Marele-Vistiarnicŭ". Merg, „cu oamenĭ bunĭ şi bătrănĭ, şi cu preuţĭ şi cu orăşianĭ dinŭ Bărladŭ, şoltuzulŭ şi alţĭ tărgoveţĭ", începînd a *stîlpi* „dinŭ malŭ apiĭ Bărladuluĭ, dinŭ ğosŭ de gura Smiliĭ şi dinŭ ğosŭ de unŭ iazŭ ce să chiamă a luĭ Gavrilŭ Covrigŭ, č-aŭ

fostŭ Vornicŭ în Bărladŭ, şi amŭ pusŭ stălpu de piatră, şi de acolo pe şesŭ într'o movilă, lăngă drumulŭ celŭ mare, dinŭ ğosŭ de pod[ulŭ] ce iaste peste Smila, lăngă o cărşmă, s'aŭ pusŭ iarăşĭ stălpu de piatrî, şi de acolo spre apusŭ dereptŭ la dialŭ şi în costişe, de spre Sohoduiaşĭ s'aŭ pusŭ stălpu de piatră, şi de acolo direptŭ la vale peste Sohoduiaşĭ şi la dialŭ spre Saca s'aŭ pusŭ stălpu de piatră, şi de acolo direptŭ la vale peste Sohoduiaşŭ şi la dialŭ spre Saca, şi în muchia dealuluĭ... Dereptŭ la vale şi în matca Săciĭ, dinŭ dialŭ de drumŭ... Lăngă drumulŭ ce vine dinŭ Tutova la tărgu s'aŭ pusŭ iarăşĭ stălpu de piatră, şi di-acolo direptŭ la vale, şi peste valea ţariniĭ, în marginia crănguluĭ s'aŭ pusŭ stălpu de piiatră, şi di-acolo dreptŭ la dialŭ pinŭ crăngu şi pinŭ prisaca ce să dzice a Gheucăĭ s'aŭ pusŭ buorŭ domnescu într'unŭ nucŭ, şi di-acolo dreptŭ la dialŭ în muchia dialuluĭ, lăngă drumulŭ ce miarge pe mijloculŭ crănguluĭ într'unŭ părŭ s'aŭ pusŭ iarăşŭ buorŭ domnescŭ, şi di-acolo la vale, în fundulŭ văi Înpuţiteĭ în matcă s'aŭ pusŭ iarăşĭ stălpu de de piatră şi dereptŭ la dialŭ penŭ crăngu şi penŭ groapa luĭ Epure..., şi di-acolo peste crăngu şi în marginia crănguluĭ de spre Tutova... şi di-acolo dereptŭ la vale şi la dialŭ, în vărvulŭ coasteĭ ceĭ marĭ, unde să tălniaşte cu hotarulŭ Bilţiganilorŭ..., şi di-acolo în susŭ pe dialŭ într'unŭ stejarŭ..., şi di-acolo la vale în matca vălciali şi în gura Văiĭ Călugăriţiĭ..., şi dreptŭ la dialŭ pe piscŭ, într'unŭ stejarŭ..., şi di-acolo totŭ la dialŭ şi la drumŭ unde să tălniaşte hotarulŭ cu a Năvărniţilorŭ..., şi de-acolo dreptŭ în pisculŭ Corbuluĭ..., şi de acolo la vale pe piscŭ şi peste părăulŭ Crănganilorŭ, în gura uniĭ vălciale..., şi di-acolo pe vălcia la dealŭ, penŭ tufe şi'nŭ capulŭ tufelorŭ..., şi di-acolo dereptŭ la dealŭ pe drumŭ în susŭ, penŭ capulŭ hotaruluĭ Năvărniţilorŭ şi lăngă hotarulŭ Creţianilorŭ..., şi di-acolo pe drumulŭ ce vine de la besiarica Năvărniţilorŭ şi treace la Periianĭ, peste drumulŭ celŭ mare ce vine de la Tutova de triace la Perienĭ în marginia dumbrăviĭ..., şi di-acolo totŭ la vale şi în susŭ pe drumŭ spre Periianĭ şi în matca văi luĭ Antonichi...,

şi di-acolo totŭ pe drumŭ la dialŭ penŭ dumbravă . . . Şi di-acolo totŭ penŭ drumbravă *(sic)* la dialŭ pe drumŭ şi'nŭ marginia poeniĭ Periianilorŭ . . , şi di-acolo pe marginia poeniĭ însuşŭ până unde să tălnescŭ hotarăle cu a Roşcanilorŭ... şi de acolo pe marginia poeniĭ spre răsăritŭ dinŭ vale . . . şi di-acolo la vale şi în capulŭ uniĭ săcăturĭ dreptŭ odaia Bouluĭ . . ., şi de acolo la vale înŭ matca văiĭ Periianilorŭ, dinŭ susŭ de odaia Năstacului . . ., şi di-acolo dreptŭ la dialŭ, în vărvulŭ dialuluĭ, de spre Saca . . ., şi di-acolo la vale spre răsăritŭ şi peste Saca şi în piscu ce iaste între Săcĭ . . ., şi di-acolo la vale în matca Săciĭ ceiĭ micĭ şi în capulŭ hotaruluĭ Băcanilorŭ s'aŭ aflatŭ o groapă hotarŭ. şi di-acolo la dialŭ şi înŭ costişŭ, într'unŭ piscŭ . . ., şi di-acolo dreptŭ şi în vărvulŭ dialuluĭ şi penŭ capulŭ hotaruluĭ Drujeştilorŭ, şi înŭ marginia hotaruluĭ dinŭ ğosŭ. . . Şi de-acolo dreptŭ la vale şi peste Sohoduiaşŭ şi la dialŭ în vărvulŭ dialuluĭ de spre Smila s'aŭ aflatŭ stălpu vechiŭ a Drujeştilorŭ, şi di-acolo dreptŭ la vale şi peste apa Smiliĭ de spre răsăritŭ, denŭ dialŭ de drumŭ . . ., şi di-acolo dreptu la dialŭ spre răsăritŭ şi în vărvulŭ dialuluĭ între doaî moviliţe . . ., şi di-acolo dreptŭ la vale spre apa Bărladuluĭ, lăngă drumulŭ celŭ mare ce vine de la Iaşŭ la Bărladŭ . . ., şi di-acolo dreptŭ la ţermurele Bărladuluĭ s'aŭ aflatŭ stălpu de piatră vechiŭ a Drujeştilor, şi de acolo pe malulŭ apeĭ Bărladuluĭ în ğosŭ, până în gura Smiliĭ, şi dinŭ ğosŭ de gura Smiliĭ, în piatra carea s'aŭ pusŭ stălpu în capulŭ hotaruluĭ d'intăiŭ". Pecetea Bîrladuluĭ; iscăliturĭ: „popa Ignatŭ, popa Ionŭ sinŭ Antonii, Toaderŭ preutŭ otŭ Susianĭ". — Iscălesc hotarniciĭ: „Ionŭ Bătr. bivŭ Post[elnicŭ], Bejanŭ Hudicĭ Vornicŭ glotni".

76. Iaşĭ, 29 Novembre 7213 (1704). „Ştefanŭ şi cu sorumè Mărie, fičorĭ Tudoschiĭ, nepoţĭ Merăĭ Uricariuluĭ denŭ Todireştĭ", vînd moşie „denŭ treĭ hotară" cunoscute. „Nehiindu-ne parte hotărâtă dispre alţĭ fraţĭ, amŭ socotitŭ să luîmŭ banĭ numaĭ pe treidzăcĭ de pămănturĭ." Se vinde luĭ „Ionŭ Păladi Velŭ Visternicŭ", cu 20 de leĭ, „pe tocmală căte unŭ zlotŭ de pămăntu, până cumŭ să va maĭ

alege la hotărâtŭ, şi atunce, după hotărâtŭ, de să vorŭ maĭ afla pămănturĭ maĭ multe piste treĭdzăcĭ, iarăşĭ să ne maĭ dè dumn[ea]luĭ banĭ, totŭ căte unŭ zlotŭ de pămăntŭ, pe căte orŭ eşi maĭ multŭ în toată parte noastră." Înnaintea „Tomiĭ neguţîtoriulŭ de Iaşĭ şi a Raduluĭ Păharniculuĭ şi a luĭ Toaderŭ abăgeriulŭ de Iaşĭ şi altorŭ fičorĭ de boerĭ". „Costatinŭ Pălad[i] vt[ori] Sul[ğariŭ], Toaderŭ Mar., Θομὰς παρόν..., Cocorăsculŭ bivŭ ftori Păh[arnicŭ], eŭ Ilie Abăza Vor[nicŭ] de Botoşanĭ amŭ scrisŭ zapisulŭ."

77. Iaşĭ, 11 Decembre 7213 (1704). „Costantinŭ Pârvulŭ č-amŭ fostu Şătrarŭ-Mare, cu soţulŭ mieŭ Sanda, fata răpăusatuluĭ Ionŭ Tălăbăsculŭ č-aŭ fostu Logofătŭ alŭ doile", daŭ pămîntŭ în cele treĭ sate luĭ „Ionŭ Păladi Marele-Visternicŭ". Iscălesc: „Pătraşcu bivŭ Stol[nicŭ], Costantinŭ Roşca bivŭ ftoriĭ Clucerŭ".

78. Iaşĭ, 21 Decembre 7213 (1704). „Gligoraşŭ Nuîr, fečorulŭ Măricuţiĭ fata Nastasiiĭ, a fiateĭ Mării, nepoţiĭ luĭ Marmure uricariuluĭ", dă moşia sa, din cele treĭ sate, aceluiaşĭ. Marturĭ ca la n-l precedent, şi „Toaderŭ Costachi(?) bivŭ vtori Med[e]l[niceriŭ]."

79. Iaşĭ, 26 Decembre 7213 (1704). „Neculaĭ Lupanŭ, fečorulŭ Duchiţiĭ, a fiatiĭ Merăĭ, fečorŭ luĭ Marmure č-aŭ fostu uricarŭ", dă moşie tot acolo aceluiaşĭ. Marturĭ: Antiohie Jora Log[o]f[ă]t[ŭ], Lupulŭ Costache Hatmanŭ.

80. Iaşĭ, 25 August 7214 (1706). Antiohŭ Costantinŭ-Vodă către „Talpeşŭ č-aŭ fostŭ Vornicŭ de Poartă": s'a plîns „Alexandra, fata luĭ Postolachi Drăganŭ de Zmeianĭ, fămeaia luĭ Manolachi", pentru unŭ iaz cu moară la Bălăcianĭ. Să strîngă „megiiaşĭ dinŭ preğurŭ şi răziaşĭ de acolo". — Pecete mică, octogonală.

81. 7215 [1706-7]. Acelaşĭ către acelaşĭ, pentru altă plîngere cu privire la iaz. Să cerceteze cu „oamenĭ bunĭ, răzăşĭ bătrănĭ şi înpreğuraşĭ de acolo". Înnaintaşiĭ lor „aŭ ţinutŭ frăţăşte acialŭ iazŭ şi unulŭ ş'aŭ fostŭ făcutŭ o moară într'unŭ malŭ şi altulŭ într'altŭ malŭ, Postolache de spre Răsăritŭ şi Neculaĭ de spre Apusŭ, şi umbla morile pe răndŭ: o moară într'o săptămănă şi alta într'altă, fră-

ţeaşte“. Pecete mare, cu chinovar. Ionŭ Buhuşŭ Velŭ Log[o]f[ă]tŭ vă Divanŭ. Axintie Uricarŭ.“

82. 11 Iunie 7216 (1706), **фтораrw генАтка.** Mihaĭ Racoviţă Voevod înţăreşte luĭ Ionŭ Păladie bivŭ Velŭ Vist[ieriŭ] moşia de la Bîrladŭ, după hotărnicia cunoscută. Iscăleşte Domnul. Antiohie Jora Velŭ Log[o]f[ă]t[ŭ], Ştefan Luca 3 Log[o]f[ă]t[ŭ]. Nu se scrie uricarul. Pergament. Miniatură. Nume domnesc cu aur, cuvinte cu chinovar; stele albastre-roşiĭ şi puncte numaĭ roşiĭ. Admirabilă pecete, atîrnată cu şnur roşu. Pe ea, coroană, bour, soare şi lună, sabie şi topuz; data: 1703. **Иw Михаил Раковиць Воевwд бжїю матїю земле молдави.**

83. 9 Septembre 7218 (1709). „Alicsandra şi cu sorumia Mierî, fiatele luĭ Postolache fičorulŭ luĭ Drăganŭ de Zmiianĭ“, etc., spune că, „ağungăndu-ne mare greŭ şi nevoe, şi cădzindu la datorie la Turcĭ, şi neavăndu cu ce plăti“, s'a îndreptat în zădar la „răziaşĭ“. Vinde luĭ Ionŭ Păladi Vistiarnic. „Însă pămăntulŭ de ţarină amŭ tocmitŭ căte unŭ zlotŭ bătutŭ.“ Marturĭ: „dumnealuĭ Costantinŭ Pălade bivŭ Sulgiarŭ şi dumnealuĭ Ionŭ Abăza 2 Păharnicŭ şi Toaderŭ Bujoranulŭ č-aŭ fostŭ Vornicŭ la Poartă şi Ionŭ Bujoranulŭ şi Gligorie fičorulŭ luĭ Neculaĭ Căpitane Zmienĭ *(sic)* de Susianĭ.“ Iscăliturĭ. Scrie „preutulŭ Toaderŭ dinŭ Susianĭ“. Pe V°: „patru leĭ s'aŭ datŭ dinŭ tocma[la] acestuĭ zapisŭ pănă să va aleage către pămănturĭ să vorŭ veni la înpărţală, parte lorŭ, şi atuncĭ, pe căte pămănturĭ li s'orŭ veni parte lorŭ, li s'a face plată deplină.“

84. Iaşĭ, 12 Iulie 7218 (1710). Niculae Alicsandru Voevod, luĭ „Ionŭ Armaşulŭ ginerili Golăias[i] şi luĭ Păladie fičorulŭ iĭ Golăias[i]“, ca să iea dijma la Lieştĭ (Vasluiŭ). Pecete mare cu chinovar.

85. 23 April 7224 (1716). „Chifanie, nepotulŭ Alecsandriĭ, featiĭ Dumitriĭ, nepoat[ă] iĭ Gheorghiţoe de Zmienĭ“, vinde „Marelui-Spătarŭ Ionŭ Păladi“, „slujindŭ dinŭ copilăriia mea pănă la moarte“. Pomenit „Simionŭ Finţulŭ dinŭ satŭ dinŭ Miceştĭ“. Marturĭ: „Costandinŭ Păladi bivŭ vtori Logofătŭ şi Stamate părcălabŭ şi Gligorie Negruţŭ snă Neculaĭ Că-

pitanŭ de Zmienĭ şi Ionŭ diiaconŭ nepotŭ luĭ Bučumaşŭ de Zmieni şi Enachi snă Negruţŭ", etc. Scrie „Toaderŭ preutulŭ de Susenĭ.

86. 26 Octombre 7229 (1720). „Stamate părcălabulŭ, fičorulŭ luĭ Gavrilŭ Vor[nic] glodni", vinde ocină de la Romînĭ, „care înblă ačastŭ p[o]lŭ satŭ prea cincĭ bătrânĭ; diacĭ 3 bătrânĭ sint anumea Acsinieĭ, moaşe noastră, şi Sohiica, sora moaşiĭ şi Măricuţa Fulgeroae, tijŭ sora". Parte rămîne „a luĭ Ionŭ Cîorneĭ diaculŭ, č-aŭ ţinutŭ pe vară-mea Ancuţa, fata unchiiŭ-mieŭ luĭ Pascalŭ căp[i]t[anŭ]". „Unŭ bătrânŭ alŭ Căzaculuĭ, tijŭ frate moaşi-mea." Nume: Chiealsia. Parte dinŭ heleşteŭ e a Hatmanuluĭ Bogdan. Marturĭ: „Gligore Negru[ţ], Toderŭ B[u]j[o]ranulŭ bivŭ Vor[nicŭ]... Iaŭ Ştefanŭ Dămiianŭ amŭ scrisŭ."

87. Iaşĭ, 3 Decembre 7231 (1722). Mihaĭ Racoviţă, pentru moşia din hotarul Bîrladuluĭ a luĭ Ion Paladi. Iscălitură domnească. Pecete octogonală cu coroană, bour, soare, lună şi inscripţia: Iѡ Михаи Раковицъ Воевод земле мол.

88. 20 Mart 7233 (1725). „Antiohie Scărletŭ" dă zapis Spătariuluĭ Pălade pentru că „m'amŭ rugatŭ dumisale de m'aŭ luatŭ 100 de leĭ banĭ vechĭ de la unŭ Turcu, înŭ treĭ lunĭ, cu unŭ başŭ, şi eŭ i-amŭ pusŭ dumisale zălogŭ moşiia denŭ Zorlenĭ ce amŭ, a opta parte, şi a patra parte dinŭ Bălăcenĭ, ce amŭ totŭ denpreună cu frate-mieŭ Ştefanŭ, şi parte mè dinŭ vecini ce mi s'orŭ veni."

89. Iaşĭ, 10 April 7247 (1739). „Bejanŭ, fičorulŭ luĭ Ştefăniţă Scărletu bivu Velŭ Armaşu", dă zapis „nepotuluĭ meŭ Toaderŭ Pălade Velŭ Spătariŭ, ca să să ştie că, întănplăndu-mi-să patimî di spre femeia mea, di m'amŭ dispărţitŭ, şi, dăndu-mî ğudecata ca să daŭ femeiĭ 20 leĭ şi doĭ boĭ şi o vacî şi o iapî, aflăndu-mî eŭ la lipsă şi la neputinţă, sprijinindŭ în casa dumisale nepotuluĭ Pălade, despre carile avăndu toatî hrana şi înbrăcăminte mea de căţîva anĭ, rugatu-m'amu dumisale de m'aŭ plătitu şi de aceste maĭ susŭ arătate ce m'aŭ orănduitu ğudecata să daŭ femeiĭ mele, şi, cu toate aceste, fiindŭ acumŭ şi în vărstă de bătrăneţă, şi socotindŭ că după viiaţă[-ĭ] a plini şi

opştasca datorie, şi, dinŭ vreme č-amŭ avutu multu bine şi folosŭ di spre dumn[ea]luĭ, şi cunoscăndu-lŭ cu mila asupra mea, neavăndu eŭ altu locu de sprijinială şi odihna bătrăneţeloru mele, fiindŭ fraţiĭ şi nepoţiĭ meĭ neputinčoşĭ ca şi mine, amŭ socotitŭ singurŭ pre mine..., şi, cu nişte părţĭ de moşie ce mi-aŭ rămasŭ de la părinţĭ, m'amŭ lăsatŭ pre măna dumisale ca şi în viiaţa mea toatî hrana şi înbrăcămintea mea să fie de la dumn[ea]luĭ, aşijdire şi la moarte mea să mă grijască precumŭ a socoti dumn[ea]luĭ că mi să cade." Pomeniţĭ: „veriĭ meĭ, fičoriĭ Dabijiĭ". Hotare: „din mamină în ğosŭ". „Măcarŭ că noĭ amŭ fostu cincĭ fraţĭ şi triĭ surorĭ, şi, pe fratele celŭ maĭ mare, pe Ioniţă, căsătorindu-lŭ părinţiĭ, i-aŭ datu parte dinŭ moşiĭ la Ghermăneştĭ la Fălciiŭ; aşijdire şi, pe o soră, Tudosca, măritănd-o părinţiĭ noştri, i-aŭ datu dzestre eĭ ce s'aŭ cădzutu, iarŭ pe 2 surorĭ, anume Marie şi Catrina, li-amu măritatu noĭ, fraţiĭ, şi Mariiĭ i-amŭ datu moşie Văleniĭ, ce este la Ţinuţulŭ Fălciiuluĭ, iarŭ Catrineĭ i-amŭ datu parte în Săhăneştĭ, la Ţinutulŭ Tutoveĭ, iarŭ 2 fraţĭ č-amu maĭ rămasŭ, unulŭ, Ianache, care este la Moscu, pănă aŭ fostŭ aice în ţară, aŭ văndutu o parte de moşie dinŭ Zorilenĭ, parte Isăroae, şi aŭ maĭ luatŭ o moşie, Răzina, şi o pivniţă cu locu de casă dinŭ tărgu dinŭ Bărladŭ, iarŭ fratemeŭ Antiohie şi cu Ştefanŭ aŭ luatŭ ğumătate dinŭ parte de moşie dinŭ Zorilenĭ şi ğumătate de parte de Bălăcenĭ, ce sintu la Ţinutulŭ Tutoveĭ."

90. 10 Maiŭ 7249 (1741). Grigorie Ghica-Vodă, pentru întăritură de moşie la Bălăcenĭ şi Păuleştĭ. Pecete octogonală cu chinovar: armele amînduror ţerilor.

91. 25 Decembre 7265 (1756). Costandinŭ Mihailŭ Gihan Racoviţă-Vodă dă Scoposianiĭ luĭ Mihălachi Cheşcu vt[ori] Med[elnicerŭ], care a schimbat cu Băra, şi 60 de leĭ în banĭ, aĭ luĭ Ioniţă Manole. Locurĭ: „Scoposanca... Bate hotarulŭ dreptŭ suptŭ unŭ readiŭ... Unŭ răduiaşŭ ce să numeşte readiulŭ Făntănianilorŭ, pe unŭ drumŭ părăsitŭ... Hotarulŭ Răduleţelorŭ şi a Bărboşilorŭ şi totŭ drumulŭ pănă într'o scursură". Marturĭ: Ionŭ Bogdanŭ Vel Logofăt,

Manolache Costache Vel Vornic de Ţara-de-jos, Iordache Balşe Vel Vornic de Ţara-de-sus, Dumitraşco Pălade Vel Vistier, Vasilie Razulŭ Hatman şi pîrcălab Suceviĭ, Antohie Geni Vel Postelnic, Vasilie Rusăt Vel Spătar, Ioniţă Cantacuzino Vel Ban, Costantinŭ Sturze Vel Păharnic, Iordache Costache Vel Stolnec, Iordache Bălăsache Vel Cămănar, Iordache Hrisosculeo Vel Comis. Admirabilă pecete, cu stema ambelor ţerĭ (vulturul la dreapta), încoronată. Sus: topuz şi sabie; legenda: „Io Costandin Mih. Gĭh: Rc. V[oe]vod, b[o]jiŭ m[i]l[o]stiiŭ g[os]p[o]dar zemli moldavscoĭ; 1756".

92. 20 Iulie 7267 (1759). Hotărnicie la Mastaticĭ şi Iapa. „Pentru care pricinĭ şi maĭ înnainte, la venire Măriĭ Sale luĭ Vodă, dinŭ poronca dumilorsale Căimăcamilorŭ, amŭ mersu la acele săliştĭ să le hotărămŭ", în funiĭ de 25 stînjenĭ, şi aceştia de opt palme.

93. [7273=1764-5]. Cost[antinŭ] Sturzea Stol[nicŭ] către Vodă, pentru porunca, trimeasă prin omul „dum[isali] Vorniculuĭ Ioanŭ Păladi", în judecată cu Vist[ierul] Iorga. „Locŭ de făcutŭ satŭ iaste orĭunde arŭ vrea ca să facă, totŭ iaste bunŭ, că nu iaste picŭ de bahnă saŭ apă. Că, întăĭ, la capulŭ iazuluĭ aceluia ce se numeşte a Bistricenilorŭ, de a vrea să facă satŭ, bine iaste, că vine pe capulŭ pisculuĭ ce vine pentre Smila şi pentre Bărladu, şi iaste podişŭ frumosŭ de satŭ. De a vrea să facă satŭ la malulŭ Bărladuluĭ, undi dă Smila inŭ Bărladŭ, bine iaste, fiindŭ-că acolo maĭ iaste şi altŭ iazŭ asemene cumŭ iaste celalaltŭ iazŭ, aproape de Bărladŭ ca vr'o 40, 50 stănjănĭ, totŭ pe apa Smiliĭ, şi să cunoaşte că acolo a maĭ fostŭ satŭ vechĭ şi moară în iazŭ, că iaste şi acmù sălişte şi gropĭ de pivniţă, zămnice, şi acolo încă iaste şi maĭ bunŭ; încă şi tărgu dacă o vrea să facă, are unde; şi, maĭ în scurtŭ, Măria Ta, orĭunde a vrea să facă satŭ pe acelŭ locŭ, totŭ bine iaste." — Pecete neagră ruptă.

94. 1766, Martie. „Înpărţala între dumnelor fiiĭ răpăosatuluĭ Toaderŭ Pălade Vist[ieriulŭ].

Parte Zoiţiĭ: 16.500 leĭ, odoarele, hainele şi baniĭ şi

altile ce aŭ maĭ luoatŭ; 900 leĭ tijŭ aŭ maĭ luoatŭ pe 3 moşiĭ, însă 300 leĭ Holboca, otŭ Lăpuşna, 300 leĭ Glăvăneştiĭ otŭ Soroca, 300 leĭ Răcovăţŭ otŭ tamŭ; 1.100 leĭ tijŭ aŭ rămasŭ să maĭ ià, însă 600 leĭ de la Marie, sora dum[neae]ĭ, 500 leĭ de la Costandinŭ, fratele d[u]m[neaeĭ]; ce li-aŭ trecutŭ maĭ multŭ la parte dum[neae[ĭ de moşiia, ce aŭ luoatŭ; i polŭ vasŭ de vinŭ să ià.

Parte Zmărandiĭ: odoară, haine şi altele: 16.500 leĭ. 2.000 leĭ Hoisăştiĭ, Cilireniĭ i Varticiĭ i alte părţĭ ce săntŭ prin preğurŭ, otŭ Cărlegătură...

Parte Marii: odoară, haine i alte mănunţuşurĭ, 6.934; 1.500 leĭ Bărleştiĭ otŭ Hărlăŭ pe Bahluiŭ, 100 leĭ unŭ [locŭ] de pivniţă otŭ Găla̧ţĭ, 1.000 leĭ Băcaniĭ cu părţile de penŭ preğurŭ i cu moara otŭ Bărladŭ; 1.000 leĭ Urlaţiĭ, tijŭ cu părţile de pinŭ preğurŭ; 700 leĭ o pivniţă în Iaşĭ; 600 leĭ 15 pogoane de viia otŭ Nicoreştĭ; 1.750 leĭ 1000 stupĭ; 750 leĭ, 500 oĭ; 1.726 leĭ, 40 epĭ, 4 vacĭ, 30 boĭ; 300 leĭ Ţiganiĭ; 1.240 leĭ ce s'aŭ încărcatŭ în datoriia.

Parte luĭ Costandinŭ: 1.500 leĭ odoarăle; 20 leĭ Putrideniĭ otŭ Ţinutulŭ Tutoviĭ, 200 leĭ Dănceniĭ otŭ Tecucĭ, 200 leĭ Şărbăneştiĭ otŭ tamŭ, 100 leĭ parte de moşia otŭ Naculŭ otŭ Tutova, 500 leĭ pivniţa otŭ Bărladu, 500 leĭ Cioră̧ştiĭ, 300 leĭ mile otŭ Grecĭ, 1.120 leĭ 28 pogoane viĭ otŭ Triponeştĭ i otŭ Cuciŭ, 1.500 leĭ moşiia Brăeştiĭ otŭ Cărligătură, 1.500 leĭ Spinoasa cu părţile otŭ Suroca, 2.000 leĭ orăşaniĭ otŭ Cernăuţĭ, 4.000 de leĭ casăle dinŭ Iaşĭ, 1.400 leĭ, 2 pivniţĭ otŭ tamŭ, 700 leĭ 7 sălaşe de Ţiganĭ, 1.726 leĭ 40 epĭ, 40 vacĭ, 30 boĭ, 7 vase de vinŭ.

Ce è Măriia Sa Domniţa[1] dentr'a răposatuluĭ soţulŭ Mării Sale, pentru chivirnisala vieţiĭ şi a grijelor Mării Sale.

1 moşiie, anume Ştefăneştiĭ otŭ Dorohoiŭ, 11 pogoani de viia de la Cucoşŭ, 15 epĭ marĭ cu mănzŭ, 11 caĭ telegarĭ, 60 sălaşe de Ţiganĭ, 150 stupĭ; vite, boĭ ce săntŭ la Cioră̧ştĭ, 6 vase de vinŭ. [Dintre Ţiganĭ,] 7 sălaşe a luĭ Costandinŭ şi 7 sălaşe zestre dum[isal]i Hat[manul] Razŭ

[1] A luĭ Antioh Cantemir. V. şi *Gen. Cant.*, pp. 119, 419.

şi 3 sălaşe a luĭ Ghiorghii Sturzea, tijŭ dinŭ zestre ce aŭ rămasŭ să maĭ ià". Să se împartă, după declaraţie, — „cu bunŭ, cu răŭ". „Iarŭ pentru nişte Tiganĭ ungurenĭ, ce maĭ susŭ, iarăşĭ să-ĭ înpartă frăţeşte; iarŭ pentru epĭ, vacĭ, boĭ, bivolĭ, porcĭ, scoţindu-să 15 epĭ ce iaste să ià Domniţa, maica dumilor sale, 12 caĭ telegarĭ, 150 stupĭ şi 40 epĭ a luĭ Costandinŭ şi 40 vacĭ şi 30 boĭ, celelalte căte orŭ rămănè, şi boĭ, şi vacĭ, epĭ, stupĭ, bivolĭ, porcĭ, toate să le înpartă frăţeşte, cu bunŭ, cu răŭ, după ce s'orŭ închiè sama bucatelorŭ. Şi, pentru moşiile ce orŭ fi întunecate şi moşiile ce aŭ eşitŭ de la măna dumisale cu ğudecată, iarăşu căndŭ s'a tănpla ca să să poată scoate niscaiva moşiĭ de acele, iarăşĭ frăţeşte să le înpartă. Cumŭ şi pentru datoriile ce săntŭ, după izvodŭ ce aŭ datŭ iscălitŭ, iarăşŭ după cumŭ s'a socotitŭ, frăţeşte să să înpartă; care să vine parte Zoiţ[eĭ] 4.000 leĭ, şi parte Zmărandeĭ 4.000 leĭ şi parte Marii 4.944 leĭ, şi parte luĭ Costandinŭ 4.944 leĭ. Şi aşa s'aŭ încheiatŭ aĉastă înpărţală.

Zoiţa Pălade, Zmar[anda] Pălade Vist[ierniceasa], C. Pălade Stol[nic] 'Ap... Μπάνος, Marie Pălade. Întăreşte Ionŭ Pălade Velŭ Vor[nicŭ].

95. 26 April 1771. „Ioniţă Scărletŭ şi cu vărulŭ meŭ, Toaderŭ Dabija", daŭ zapis nepotuluĭ „Ianculŭ Grecianu bivŭ Velŭ Armaşŭ", căruia-ĭ vînd „treĭ săliştĭ, anume Mastaticiĭ şi Piţiganiĭ dinŭ gura Bălciĭ, cu vadŭ de moară, şi Iapa şi Negoeştiĭ, di spre Răsăritŭ". Marturĭ: „boerĭ şi neguţitorĭ oamenĭ de cinste"; scrie Sandulŭ Hermeziu Logofăt.

96. 1-iŭ Iulie 1779. „Gheorghii Scurtulŭ, chetrarŭ, dinpreună cu soţulŭ mieŭ, Paraschiva", dă zapis „jupănuluĭ Andriiŭ Haritonŭ, copilŭ din casă", pentru că, „în aniĭ trecuţĭ, în vreme Muscalilorŭ, vănzăndŭ unŭ frate a ğupănuluĭ Andriiŭ o casă unuĭ Grecŭ, Dumitru, vierŭ, şi Miĉuluĭ Filŭ, fiindŭ tovarăşŭ, şi, şăzăndŭ iaĭ în casă cătăva vreme, şi neputăndŭ stăpăni casa eĭ, şi scoţindŭ duoa casa de vănzare, m'amŭ sculatŭ eŭ, Gheorghii..., amŭ cumpăratŭ casa de la numiţiĭ Grecĭ cu tocmală şi cu preţŭ dreptŭ 45 leĭ, şi, fiindŭ casa ce aŭ văndutŭ fratele dum[neae]ĭ, fără de

ştire jupănuluĭ Andriiŭ Haritonŭ, fiindŭ casa driaptă a dum., şi nefiindŭ nicĭ dum. aicea, şi acmu, viindŭ iarăşĭ la moşiia dum[isale], şi vrăndŭ dum[nealuĭ] ... ca să mă tragă la ğudecată, aŭ stătutŭ oamenĭ bunĭ, m'amŭ învoitŭ cu dum., şi i-amŭ văndutŭ casa iarăşĭ dumisale cu preţŭ dreptŭ, 115 leĭ". Marturĭ: „oamenĭ bunĭ şi mahalagiĭ". Iscăleşte greŭ „chetrarulŭ". Şi Neculaĭ Covrigŭ, Simionŭ Chetrarŭ, marturĭ

97. 26 August 1779. „Costandinŭ Suceveanu bivŭ Velŭ Med[elnič[eriŭ]" către Domn, pentru casa ce a cumpărat în „Eşiĭ, la mahalaoa Muntenimeĭ de mijlocŭ", cerînd „îndreptare înpresurăriĭ".

98. Aceiaşĭ dată. Hotarnica Vornicilor de Poartă. Megiaşĭ: Vasile Urşolianulŭ, Gheorghii Puşcaşulŭ, Ştefanŭ Izmană bivŭ copilŭ dinŭ casă, Antonŭ sinŭ Doboşŭ. Toaderŭ Pantazi petrariŭ. Andriiŭ sinŭ Pavălŭ Haritonŭ, Neculaiŭ Brătulianulŭ, Marinŭ Muntianulŭ, Ştefanŭ a Tofaniĭ, Gafiţa Găguliasă femeĭ bătrăne: Andriiŭ Caţiche. Scrie „Tănas[e] Carpu, diiacŭ za Divanŭ".

99. 1-iŭ Septembre 1779. Judecata „dumnaeĭ Marie Părădoae Postelničasa cu Ştefanŭ Feştilă Med[elniceriŭ]", pentru jumătate de Negoeştĭ.

100. 28 August 1785. Judecata luĭ „Ioniţe Bantăşŭ, fiindŭ vechilŭ şi răspunzătorŭ dinŭ parte dum[neae]ĭ Mariia Păladi Postelničasa cu Iorestu Scărlatŭ monahulŭ, fečorulŭ luĭ Bejanŭ Scărlatŭ".

101. 22 Septembre 1785. Judecată a Postelniceseĭ Marie Pălade cu Ioniţă Negruţŭ, pentru Bălăcenĭ.

102. „Izvodŭ de moşiĭ şi alte lucrurĭ, viĭ şi Ţăganĭ şi banĭ č-aŭ rămasŭ a boierilorŭ Pălădeştĭ, care s'aŭ săvărşitŭ stărpĭ, adică Costantinŭ Păladi, i Niculaĭ Păladi, i Logofetiasa Marie, şi aŭ luatŭ numaĭ o samă dinŭ fraţĭ toate cele č-aŭ rămasŭ, mişcătoare şi nemişcătoare; iarŭ unu nimicŭ, şi — cerimŭ dreptate. 1787, Iunie 14.

Grămeştiĭ şi alte doĭ moşiĭ la Ţănutulŭ Suceviĭ, a luĭ Costantinŭ Păladi.

Negreştiĭ, la Vasluĭ, tijŭ a d[u]m[nealuĭ], care i-aŭ răscumpăratŭ Hristoverghi cu banĭ.

Viĭ şi Ţăganĭ şi banĭ, să scoată diiata Vor[niculuĭ] Păladi ce este la Păh[arniculŭ] Costandinŭ Păladi, c'aŭ văndutŭ 2 cirezĭ di boĭ la moarte, şi alţĭ banĭ care să ştiŭ.

Susăniĭ şi alte moşiĭ la Tutova, a luĭ Nicolaĭ Păladi.

Mărzăştiĭ, tijŭ a dum., şi viĭ şi Ţăganĭ.

Umbrăreştiĭ, i viĭ i Ţăganĭ, a Logft. Marii.

Care săntŭ arăt[ate] toate pi carte di blăstămŭ, ce este, şi este să [facă] parte driaptă tuturorŭ fraţilorŭ, înŭ frica luĭ Dumnezăŭ."

103. 1-iŭ Maiŭ —. Către „Costantinŭ Velŭ Spăt[ariŭ]", pentru moşia Cărstiniciĭ (Fălciiŭ), „cari o ţine Bădrosŭ Iordachi şi cu alţĭ răzăşĭ a luĭ". Pomenit Andreiŭ Hangheriulŭ. „I-aŭ schimbatŭ numile dinŭ Cărsteneştĭ, Popeştĭ."

104. 12 April 1791. Diata Marieĭ Pălade = [Bostangioglu]. La Cîrligătură are Voroneştiĭ şi Hărpăşeştiĭ, luaţĭ de la „mănăstire Sfăntu Sava". „Un locŭ de dughenĭ, ce amŭ în tărgulŭ Gălaţĭ, de baştină cu scrisorĭ." Această parte o lasă „nepotuluĭ meŭ Spat[ariul] Ianculŭ Razulŭ, fiiulŭ suroreĭ Catriniĭ". „Moşia de la Gura Strămbeĭ, cu iazărŭ", un zapis, un loc în Bîrlad, „lăngă dughenile frăţine-meŭ şi lăngă loculŭ Bouluĭ", 2 Ţiganĭ,— „nepoati Mariuţi, fiiciĭ surore-mè Zoiţiĭ[1]". Un sălaş de Ţiganĭ, „suroreĭ Zmărandeĭ"; viile de la Nicoreştĭ, Dealulŭ Sărbilorŭ, un sălaş,— „mănăstiriĭ Sf. Saviĭ". „Dughenile din Bărladŭ le lasŭ fiiuluĭ mieŭ Costache Sturza." Urlaţiĭ şi Guşăţăĭ din Fălciiŭ, Băcaniĭ, viile de la Nicoreştĭ, „de la costa Lupeĭ..., viile de la Leiaştĭ", moşia Bărleştĭ, casele din Iaşĭ „cu toată pojăjiia", viile de pe „Delulŭ Nebuneĭ", Ţiganĭ, — „fiiuluĭ meŭ Costache Sturza, că, nevrăndu Dumnezăŭ ca să-mĭ dè copiĭ, din păcatele mele, amŭ luotŭ pe Costachi dreptu fečorŭ şi clironomŭ, că înŭ toată viiaţa, cătŭ oĭ trăi, să-mĭ porte de grijă, cumŭ şi. după morte mè, după obştasca datorii, toate grij[i]le să aibă a mi le purta". Restul, la slugĭ şi „oamenĭ săracĭ", „Preotu Vasile, duh[ov]neculŭ dumisale cucoaniĭ Marie, amŭ

[1] Ruset.

iscălitŭ, fiindŭ dumnaeĭ în totă minte şi întru trezire minţiĭ. Eriĭ Vasile, duh[ov]nicŭ dm., otŭ Sfete Ilii."

105. 28 Februar 1793. „Costandinŭ Păladi Spatarŭ încredinţăzŭ prinŭ scrisoare acĕasta a mè că, fiindŭ hotărâtŭ ca să mergu dinŭ Moldova în Rosăia, şi, scoţindŭ toati moşiile şi acareturili dinŭ Moldova la vănzare cu sultanŭ-mezatŭ, aŭ rămasŭ di la mezatŭ moşiia mè Periianiĭ, cu parte dinŭ Crăngulŭ-de-susŭ şi cu toată parte mè dinŭ loculŭ tărguluĭ Bărladuluĭ, şi cu satulŭ întregŭ Portăreştiĭ, Drujăştiĭ, şi cu părţile dinŭ Păuleştĭ, pe carili moşiĭ săntŭ şi în dooa locurĭ sati şi o moară cu dooa roati înŭ apa Sămiliĭ şi cu iazŭ mari; carili moşiĭ săntŭ toati la Ţănutulŭ Tutoviĭ; ci li avemŭ şi eŭ de baştină, di la răposatulŭ tatălŭ meŭ c̆-aŭ fostŭ Logofătŭ-Mari, după cumŭ pre larg să arată dinŭ scrisorili acestorŭ moşiĭ, ci s'aŭ datŭ cinst. dumisali Gavrilŭ Conachi bivŭ Velŭ Banŭ, dreptŭ 22.000 leĭ". Se adjudecă acestuia. Cu „10.000 leĭ amŭ cumpăratŭ o moşii di la dum[nealu]ĭ, dinŭ Cordonŭ, anumi Rogoşăştiĭ, la Ţinutulŭ Suceviĭ". Pecetea luĭ şi a luĭ Ivanŭ Severinŭ (consulul rusesc din Iaşĭ).

106. 18 Mart 1793. Costandinŭ Mărzaculŭ Pitarŭ se învoieşte cu Păladi pentru moşie la Vulpeştĭ.

107. 22 Mart 1793. Schimb de moşie între Costandinŭ Păladi Spat[ariŭ] şi Gavrilŭ Conachi bivŭ Velŭ Banŭ. O moşie e Botoşinţa, în Cordon. — Pecetea luĭ Paladi are data de 1792 şi coroană pe un scut susţinut de doĭ cerbĭ. Martur, Ivanŭ Severinŭ, al căruĭ scut cu iniţiale e ţinut de un cavaler cu pene la coif.

108. 19 Decembre 1799. Diata Marieĭ Păladi. Lasă moşiĭ şi dughenĭ în Bîrlad „fiiuluĭ mieŭ Costache Sturza, ca să să vănză, şi să gătiască casele din Eşĭ, fiindŭ-că eŭ nu li-amŭ pututŭ găti: măcarŭ că în diiată scrie că i-amŭ datŭ casă, darŭ n'aŭ fostŭ gata." — Luĭ îĭ lasă şi „pojijiia casiĭ mele toată, lucrurĭ ce arŭ fi maĭ statornice". Restul, celor ce o aŭ slujit. „Zăci epĭ cu mănzĭ, cu unŭ armăsariŭ, cincĭzăcĭ de oĭ, şasă boĭ, aceste le daŭ luĭ Todirică, fiindŭ-că l-amŭ luatŭ de copilŭ micŭ ca să-lŭ crescu, să-mĭ

facŭ pomană cu dănsulŭ; cumŭ şi hrana şi înbrăcăminte şi plata dascaluluĭ de doĭ anĭ să să dè dinŭ rămăşiţurile mele. Şi, cu toate aceste de susŭ arătate, îlŭ lasu suptŭ epitropie şi purtare de grijă a luĭ Ioniţă Bantăşŭ, întru care i-amŭ lăsatŭ şi blestemŭ, ca să-ĭ fie milă de dănsulŭ.

Viile de la Nărteştĭ, din Ţinutulŭ Tutoviĭ, ci sintŭ în doaî ogrăzĭ, şi doaî epĭ le lasŭ luĭ Gheorghieşŭ Gafenco, fiindcă l-amŭ crescutŭ.

Cincĭsprăzăci epĭ cu mănzĭ, cu unŭ armăsariŭ, i doĭ caĭ tretinĭ, optŭ boĭ, una sută oĭ, aceste le lasŭ luĭ Ioniţă Bantăşŭ fiindŭ-că m'aŭ slujitŭ dinŭ copilărie luĭ şi pănă acumŭ. la vrăstă de bătrăneţă, şi dinŭ pojijiia casiĭ să i să dea ceia ce să va socoti, ca unŭ omŭ vechiŭ a casiĭ.

[Darurĭ la slugĭ.]

Iară pentru toate bucatele vorŭ sta la loculŭ lorŭ, unde sintŭ aşezate, ca să să erneză, şi, la vreme liniştită, pe toate slugile mele cari maĭ susŭ sintŭ pominite, i-aĭ chema Costachi, şi li-ĭ da tuturorŭ după izvodŭ, ca să nu mă blastime, ci încă să pominiască numile mieŭ,— că ştiĭ bine că n'amŭ avutŭ cu ce-ĭ chivernisi, în viiaţă trăindŭ.

Iară pentru o sută de oĭ ce maĭ rămănŭ afară de izvodŭ, şi epi, acèle să vorŭ înpărţi pe la casă săraci şi scăpătate. Iarŭ, pentru vacile căte vorŭ maĭ rămănè, să să dè Ţiganilorŭ ce aŭ Ţigance şi copiĭ, cari m'aŭ slujitŭ în ogradă.

Iarŭ, căndŭ dum. veĭ pricinui şi nu veĭ urmà în tocma, îţĭ lasŭ blestemŭ, iarŭ, urmăndŭ la toate ponturile după cumŭ maĭ susŭ scrie, de mine veĭ fi ertatŭ şi de Dumnezăŭ blagoslovitŭ.“

Iscăleşte „Στέφανος ἱερεὺς τοῦ Προφύτου Ἡλίου, ἐφυμέριως; ereĭ Iordache duhovnicŭ cuc[oan]iĭ Marii, otŭ Sfete Ionŭ“. Scrie Ionŭ Trunchiŭ.

109. 1803. Μαριόρα Μπανιάσσα Στουρζόγια către Domn, împotriva luĭ Constantin Paladi Vornic, pentru Băcanĭ.

110. 9 Novembre 1836. „Mardarii arhimandritŭ i stareţŭ s. m. Niamţa i Secula“, către Iacovache Paladi, „pentru prea-iubitŭ fiiulŭ dumitale Costachi . . .: toată purtarea de

grijă amŭ avutŭ, şi, de s'ar fi purtatŭ maĭ cu smerenie şi cu bună rînduială, precumŭ să ceare postrigului monahicescŭ, pănă acumŭ îlŭ făcem şi călugărŭ: ·cu toate acestea nu-ĭ vremea trecută; numaĭ să pue începutŭ bunŭ, şi să fie ascultătoriŭ, după cumŭ să va povăţui, — că noĭ nu-ĭ voimŭ răulŭ, să nu fie; maĭ vărtosŭ ştiindŭ fameliia dumv. şi pentru dragostea ce aveţĭ cătră acestŭ sfîntŭ soborŭ, oare să nu avemŭ atîta filotimie? Decîtŭ l-amŭ lăsatŭ ca să să maĭ ispitească, ca nu pe urmă să să căiască. Amŭ priimitŭ şi mila deplinu ce ne-aĭ trimisŭ, 6 irmilicĭ", pentru rugăciunĭ, ca să scape „de toată supărarea".

111. 19 Decembre 1837. Mardarii stareţŭ către Iacovache Paladi, „pentru fiiulŭ dumitale Costachi..., că să află petrecănd în Săculŭ, supt privighierea unuĭ duhovnicŭ, de unde nu poate a eşi nicăiurea." Se fac rugăciunĭ după pomelnic.

112. Iaşĭ, 14/26 Maiu 1851. Pallady. „Pour le moment rien de nouveau ne se passe pas chez nous, excepté que les deux Nicolas Maurocordato je crois qu'ils iront à Czernovitz comme envoyés de la part du prince pour assister à l'arrivée de l'Empereur d'Autriche. Monsieur Balanesko a été hier prié par le prince de quitter la ville, ce que j'aime à croire qu'il le méritait."

XIV.

UN CATASTIF DE DAJDE AL ORAŞULUĬ GALAŢĬ (c. 1683).

I.

În hîrtiile familieĭ Paladi am găsit, pe o foaie îndoită în două, cu o frumoasă scrisoare, acest catastif de dajde:

. . . oş căl[ăraş].

. . . vastriia căl.

Pavălŭ bratŭ Toma căl.

. . . .

. . . .

Păcurarŭ căp.

Ziatŭ chihaia căl.

[Is]tratii căl.

Coad[ă] căl.

[T]ănasie căl.

. . . ne căl.

Tofan căl.

. . . uluc căl.

[O]nofriia căl.

[N]eculaĭ căl.

3 ug. . . . cu.

3 ug. . . . ca căl.

2 ug. [Ap]ostulŭ căl.

2 ug. . . pul chihaia.

3 ug. [Ni]culiţa, cia s'aŭ răspunsu păscarŭ Vorniculuĭ Balşŭ.

1 ug. Mihăilaşcu diiacŭ.

12 pot. . . . ţulŭ ţăranŭ.

12 pot. [po]pa Ştefanŭ.

16 pot. . . . licŭ slug[a].

12 pot. [Ian]culŭ ţăranŭ.
8 pot. [Ni]ca grădinarŭ.

Tărgŭ Gălaţiĭ:

12 pot. Zmăulŭ.
16 pot. Toadiarŭ.
16 pot. Liauştianŭ.
12 pot. Torpia.
12 ug. Zota.
16 pot. Piatre b. . .
1 ug. Balintu.
1 ug. Istratie.
2 ug. Mărcuţă.
12 pot. Costantinŭ.
1 ug. Narta.
12 pot. Gligorie.
. . . . *[un rînd rupt]*.
10 pot. Nistorŭ.
1 ug., 4 pot. Dima h[era]riulŭ.
1 ug. Necula băr[bi]iarŭ.

Slugile părcălabi[lorŭ].

8 pot. Stihi.
1 ug. pl. Vas[i]lie cla.
6 pot. Necula lug.
6 pot. Mihăilă lug.
8 pot. Andonie lug.
6 pot. măturĭ curte.
1 ug. cal. . .

[numaĭ jumătatea de jos] [Slo]boziia ot Gălaţĭ.

. . . . . . Ghiorghiia.
. . . . . . Stratie.

[Mahala]giĭ ot Gălaţĭ.

Ghiorghii păzarliulŭ, miazilgiulŭ.
Simonŭ cezmarŭ.

Călăraşiĭ de Gălaţĭ.

4 ug. Vasilache vătavŭ.
6 . . . Itanŭ stegarŭ.
2 . . . [Lu]pulŭ chi[haia].

[idem]. [V°.

. . . .

. . . .

1 ug. pl. Chira.
3 ug. Arionŭ.
1 ug. Ghiprina.

[loc liber, jos.]

II.

Galaţul oraş se ridică din satul de pescarĭ al Galaţuluĭ, al strămoşuluĭ, întemeietoruluĭ de neam şi de sat Galaţ, la sfîrşitul veaculuĭ al XV-lea chiar, de bună seamă, pentru a înlocui, la Dunărea-de-jos, Chilia, care căzuse la 1484 în mînile Turcilor. El ar fi decĭ o ctitorie a luĭ Ştefan-cel-Mare însuşĭ.

Îl găsim îndată după încheierea Domnieĭ luĭ.

La 1552 încă Braşoveniĭ trimeteaŭ spionĭ, în zile de primejdie turcească, pănă la Galaţĭ *(Galacinum)* şi Chilia [1]. Şi, chiar înnainte de aceasta, supt Petru Rareş, harta luĭ Reicherstorf are Galaţiĭ *(Galacz)*. Nu era numaĭ un vad [2], ci un tîrg, un *oppidum.*

Despot-Vodă văzu Galaţiĭ [3]; Turciĭ, în expediţia lor din 1595, porniră şi eĭ spre această trecătoare. În 1596 îl arseră Tatariĭ [4].

La începutul veaculuĭ al XVI-lea, Galaţiĭ sînt pomeniţĭ într'un act dela Simion-Vodă Movilă, care dă mănăstiriĭ Bistriţeĭ un loc „începînd de la stîlpul Galaţilor (галатѣнъм) pănă la Dunăre“ [5].

Din călătoria Patriarhuluĭ Macarie de Antiochia, povestită de diaconul săŭ Pavel de Alep, ştim că în Galaţĭ se aflaŭ la 1653 călăraşĭ gata a pleca spre Ţarigrad orĭ a duce de la acest hotar veste Domnuluĭ din Iaşĭ; că maĭ mulţĭ

[1] Hurmuzaki, XI, p. 784.
[2] În Papiu, III.
[3] Hurmuzaki, II, pp. 424, 512.
[4] *Ibid., Supl.* II[1], 347, 401.
[5] *Archiva istorică,* III, p. 69.

[idem]. [V°.

. . . .

. . . .

1 ug. pl. Chira.
3 ug. Arionŭ.
1 ug. Ghiprina.

[loc liber, jos.]

II.

Galaţul oraş se ridică din satul de pescarĭ al Galaţuluĭ, al strămoşuluĭ, întemeietoruluĭ de neam şi de sat Galaţ, la sfîrşitul veaculuĭ al XV-lea chiar, de bună seamă, pentru a înlocui, la Dunărea-de-jos, Chilia, care căzuse la 1484 în mînile Turcilor. El ar fi decĭ o ctitorie a luĭ Ştefan-cel-Mare însuşĭ.

Îl găsim îndată după încheierea Domnieĭ luĭ.

La 1552 încă Braşoveniĭ trimeteaŭ spionĭ, în zile de primejdie turcească, până la Galaţĭ *(Galacinum)* şi Chilia [1]. Şi, chiar înnainte de aceasta, supt Petru Rareş, harta luĭ Reicherstorf are Galaţiĭ *(Galacz)*. Nu era numaĭ un vad [2], ci un tîrg, un *oppidum*.

Despot-Vodă văzu Galaţiĭ [3]; Turciĭ, în expediţia lor din 1595, porniră şi eĭ spre această trecătoare. În 1596 îl arseră Tatariĭ [4].

La începutul veaculuĭ al XVI-lea, Galaţiĭ sînt pomeniţĭ într'un act dela Simion-Vodă Movilă, care dă mănăstiriĭ Bistriţeĭ un loc „începînd de la stîlpul Galaţilor (галатѣнъм) până la Dunăre“ [5].

Din călătoria Patriarhuluĭ Macarie de Antiochia, povestită de diaconul său Pavel de Alep, ştim că în Galaţĭ se aflaŭ la 1653 călăraşĭ gata a pleca spre Ţarigrad orĭ a duce de la acest hotar veste Domnuluĭ din Iaşĭ; că maĭ mulţĭ

[1] Hurmuzaki, XI, p. 784.
[2] În Papiu, III.
[3] Hurmuzaki, II, pp. 424, 512.
[4] *Ibid., Supl.* II[1], 347, 401.
[5] *Archiva istorică,* III, p. 69.

dregătorĭ, cu pîrcălabul în frunte, şi maĭ mulţĭ preoţĭ locuiaŭ acolo, că Vasile Lupu zidise o „măreaţă“ biserică a Sf. Dumitru, că biserica Sf. Nicolae de lîngă oraş găzduise pe Atanasie Patelaros [1], că biserica Precisteĭ, de piatră, avea treĭ turnurĭ şi o mare clopotniţă şi că era încunjurată de zidurĭ puternice, că se maĭ vedeaŭ o biserică a Maiciĭ Domnuluĭ, încă una a Sf. Nicolae şi a Sf. Dumitru, care găzduia şi aceia clericĭ străinĭ, apoĭ bisericĭ ale Sf. Mihail, Sf. Paraschiva şi Sf. Gheorghe, de lemn. Alt călător socoate două bisericĭ de piatră şi cinsprezece de lemn [2].

Precista păstrează şi astăzĭ o înfăţişare de vechime: zidită de negustorul Teodor şi prefăcută de Dia şi Şerbul, din Brăila, feciorii luĭ Coman, ea păstrează o inscripţie grecească de pe la 1650 şi o carte a egumenuluĭ Gherasim din 1687, precum şi o icoană a fiuluĭ ctitoruluĭ celuĭ maĭ vechiŭ, a luĭ Constantin Teodor [3]. Sf. Gheorghe a fost făcută de piatră, de către un anume Mihalachi, care o închină Ierusalimuluĭ, la 1664; Sf. Paraschiva saŭ Sf. Vinerĭ e cu totul înnoită; Sf. Voevozĭ-Mitoc şi a doua biserică a Maiciĭ Domnuluĭ, Vovidenia, nu maĭ păstrează nicĭun semn din vechime [4].

Drumul spre Dunăre se zicea atuncĭ: al Galaţilor [5], şi aicĭ treceaŭ caravanele polone [6].

Gheorghe Ştefan, care făcuse o mănăstire în apropiere, cercetă Galaţiĭ [7]. Supt Dabija-Vodă, peste cîţiva anĭ numaĭ, cum văzurăm, la 1664, biserica Sf. Gheorghe fu făcută din noŭ, închinîndu-se Bisericiĭ patriarhale din Ierusalim [8]. Corăbiĭ din

[1] Cf. rectificarea d-reĭ Cioran, în ediţia luĭ Pavel de Alep, p. 2, nota 1.

[2] Bandini, în *An. Ac. Rom.*, X, p. 203.

[3] Cf. Melchisedec, *Notiţe*, pp. 311-6; Iorga, *Inscripţiĭ*, II, p. 339 şi urm.

[4] *Inscripţiĭ, l. c.*

[5] *Căl. luĭ Macarie*, pp. 57, 73-4.

[6] *Acte şi Fragmente*, I, pp. 50, 87.

[7] *Căl. l. Macarie*, p. 132; cf. *Doc. Bistr*, I, p. 73, nº. XCVII, dar şi II, p. 45, nº CCXLII.

[8] *Inscripţiĭ*, II, p. 342.

Crimèa, Constantinopol, Trapezunt şi Sinope, ba chiar din Egipt, din Barbaria africană, veniaŭ aicĭ de două-treĭ orĭ pe an pentru a încărca grînedin ţerile noastre [1],— negoţ la care se adăugia acela cu lemne de construcţie, cu miere, ceară şi unt, cu sare şi salitră. Pe lîngă acest negoţ maĭ noŭ, înfloria cel vechiŭ, cu peştĭ, din carĭ se trimeteaŭ în Polonia „peste o mie de care" pe an [2]. Pe lîngă drumul de negoţ al Moldoveĭ, Galaţiĭ maĭ eraŭ la capătul unuia, care, prin Slobozia ialomiţeană, Slobozia luĭ Ienachi, ducea la Bucureştĭ [3].

În Galaţĭ, „portul de toate mărfurile" [4], eraŭ „peste 15.000 de locuitorĭ, între carĭ destuĭ Armenĭ avîndu-şĭ episcopul [5]. Iscăliturĭ greceştĭ se în tîlnesc pe un act din 1683, şi „Petre Mrto", adecă Mirto, *bacalul* din 1690, nu era nicĭ el un Romîn [6]. Găsim şi o bisericuţă, de cărămizĭ necoapte, a catolicilor. Ragusaniĭ se abăteaŭ une orĭ pentru afacerile lor pe aicĭ [7]. Oraşul nu era frumos, — o spune Dimitrie Cantemir, — dar bogăţia luĭ îl punea între cele d'intăiŭ aşezărĭ orăşeneştĭ ale ţeriĭ [8].

Acte gălăţene avem de tot puţine. Dintre acelea pe care le cunosc, unul vine de la un particular din Brăila şi de la „pîrcălabiĭ de Galaţĭ" [9], ceia ce arată că prin veacul al XVI-lea oraşul avuse întăriturĭ de apărare, împotriva Turcilor din faţă, de la Renĭ-Tomarova, Alt act, din 1683, porneşte de la „tîrgoveţiĭ de Galaţĭ", carĭ, treĭsprezece la număr, — între eĭ un bărbier, care, cu atîţia oaspeţĭ răsăritenĭ, va fi avut de lucru [10] —, mărturisesc pentru un

[1] *Căl. l. Macarie,* pp. 250, 256, 261.

[2] Bandini, p. 204.

[3] *Căl. l. Macarie,* pp. 255-6.

[4] Bandini, p. 203.

[5] *Studiĭ şi doc.,* I-II, p. 430.

[6] *Studiĭ şi doc.,* I-II, p. 83, n° VIII.

[7] *Acte şi fragmente,* I, p. 79.

[8] Cantemir, *Descriptio Moldaviae,* p. 13.

[9] *Studiĭ şi doc.,* VII, p. 371, b, n° 1. Un pîrcălab Toader Ungureanul, în 1656, *ibid.,* IV, p. 50.

[10] Zidarĭ, olarĭ romînĭ în 1736 *(Studiĭ şi doc.,* I-II, p 98, nota 1).

fugar care li-a lăsat „în spinare“ datoria luĭ: „dajde birululuĭ şi baniĭ săuluĭ şi baniĭ mezelgiuluĭ şi baniĭ năpăştilor“ [1].

Un cîntec poporal cîntă prăpădenia Galaţilor în Novembre 1769 şiel ni-l înfăţişează încă bine locuit şi bogat [2].

III.

În socoteala ce tipărim aice, suma foarte ridicată a fiecăruĭ contribuabil arată că nu poate fi vorba de baniĭ ce se dădeau de orăşenĭ, ca dare specială a lor, pentru săul saŭ carnea cerute de Turcĭ; la o „năpaste“ n'avem de ce să ne gîndim. Rămîne decĭ că aceştĭ banĭ sînt aĭ „dăjdiĭ biruluĭ [3]“.

În ea găsim întăiŭ pe călăraşiĭ de Galaţĭ — deosebiţĭ de ceĭ de Ţarigrad, cari maĭ tărziŭ n'aveaŭ un căpitan şi „chehăĭ“, ca Păcurar, Lupul şi Ziat (?) din această însemnare, ci numaĭ un vătav. Eraŭ pe atuncĭ cinzecĭ la număr — lista, fragmentară, dă numele a 22 dintre ceĭ de pe la 1680 —, şi primiaŭ pentru dusul lor la Ţarigrad, orĭ prin ţară, maĭ ales, pe lîngă scutirea de bir — catastiful pomeneşte pentru vre-o dare extraordinară orĭ pentru o „dajde de bresle“, — zece leĭ pe an, pe cînd călăraşiĭ de Ţarigrad aveaŭ două zecĭ, iar *îmblătoriĭ* din Soroca şi Hotin, aşezaţĭ pentru legăturile cu Polonia, vor fi avut aceiaşĭ leafă ca Gălăţeniĭ [4]. Nu ştim plata călăraşilor de Tîrgu-Frumos, cari fiinţaŭ supt Gheorghe Ştefan şi plătiaŭ dajdea lor osebit [5]. Călăraşiĭ de Galaţĭ eraŭ între-

[1] *Ibid.*, p. 83, nº 6.

[2] *Conv. lit.* IX, pp. 326-9.

[3] Maĭ sus, pp. 100-2, nu e o socoteală de lefĭ a ostaşilor muntenĭ şi, ca şi aicĭ, una a biruluĭ lor. Socotelile luĭ Gheorghe Ştefan prevăd, în adevăr, dajdea hotnogilor, a sineţarilor, a puşcaşilor de Neamţ, a vătaşilor de hînsarĭ, a păharniceilor şi călăraşilor (v. vol. IV, pp. 263-4).

[4] *Descriptio Moldaviae*, p. 90.

[5] *Studiĭ şi doc.*, IV, p. 264.

buințațĭ și eĭ, ca și celelalte categoriĭ de curierĭ, la alaiurile domneștĭ în vremile fără oaste[1].

Dajdea călărașilor, cari, cînd se „rădeaŭ", cînd eraŭ rașĭ din funcție decĭ, treceaŭ în categoria de bresle a „curtenilor", e însemnată, pentru aruncul de bir din Iunie 1654, cu suma de 11.060 de ughĭ[2]. Aceasta înseamnă că pe atuncĭ numărul lor nu era de o sută, ca supt Cantemir cel tînăr, ci maĭ mult decît întreit, între 300 și 400, fiecare dintre eĭ avînd a răspunde măcar treĭ ughĭ — țeraniĭ aveaŭ cisla, „numele" de 2 ughĭ[3]. La Tîrgu-Frumos, după această socoteală, eraŭ vre-o 30.

Pescarul Vorniculuĭ Balș e un pescar al Vorniculuĭ Țeriĭ-de-jos, care avea însă reședința — în teorie, căcĭ era tot la Curte — în Bîrlad, unde se strămutase rostul luĭ de veniturĭ de la Chilia[4].

Vin apoĭ, fără rubrică deosebită, diacĭ — cu un „ug" —, țeranĭ și popĭ, — cu cîte 17 potronicĭ (fiecare potronic avînd 9 banĭ), slugĭ — cu 16 —, un grădinar — numaĭ cu 8.

Tîrgoverțiĭ, „tîrgul" propriu zis, 16 familiĭ — cu un *herariŭ* și un bărbier —, aŭ a răspunde sume deosebite, care merg de la 2 ughĭ, cît călărașiĭ cu dajde maĭ mică, pănă la ceĭ 12 potronicĭ aĭ țeranilor; ba unul plătește chiar maĭ puțin. Dintre eĭ găsim în actul de la 1683 al tîrgoveților pe Nicola bărbierul, pe Zmăul, pe Zota, pe Costin Mărcuță, pe Istratie, pe Gligorie.

„Slugile pîrcălabilor" vin în al treilea rînd, cu cea maĭ slabă dajde: dacă doĭ plătesc maĭ mult decît un galben, ceĭlalțĭ sînt însemnațĭ cu 6-8 potronicĭ. Între eĭ sînt treĭ logofețĭ; „măturĭ curte" pare să însemne: „măturătoriĭ curțiĭ".

[1] *Descr. Mold.*, p. 91.
[2] *Studiĭ și doc.*, IV, p. 263, nº XCIX.
[3] *Ibid.*
[4] *Ibid.*, p. 78.

Lîngă tîrg era o slobozie, şi din această „slobozie ot Galaţĭ“ se trec la izvod numaĭ două gospodăriĭ.

În al cincilea rînd se cuprind doĭ „mahalagiĭ“, un „miazilgiŭ“, care ţinea caiĭ de *menzil*, de poştă, şi un cizmar.

Cum se vede, Galaţul era împărţit în aceste cercurĭ fiscale, care corespund unor strate deosebite ale locuitorilor: cetatea, cu pîrcălabiĭ şi slugile; oastea de hotar a slujitorilor, cu căpitanul, vătavul, treĭ chihăĭ şi stegarul; tîrgul, cu negustoriĭ şi uniĭ meşteşugarĭ; mahalaua de meşterĭ, deosebĭ de: popĭ, ţeranĭ şi felurite slugĭ şi, în sfîrşit, *slobozia* adausă.

Ştirile din acest catastif ni pot sluji astfel şi pentru a a înţelege felul de formaţie şi la alte oraşe.

XV.

POMELNICUL ROMĂNESC AL MĂNĂSTIRIĬ BISERICANĬ.

I.

În județul Neamț, nu departe de Bistrița luĭ Alexandru-cel-Bun, se află mănăstirea, astăzĭ mult prefăcută[1] şi aproape părăsită, a Bisericanilor.

Inscripția din 1786 spune că întemeietorul acestuĭ lăcaş a fost „Ştefan-Vodă sin Bogdan-Vodă" la 7020[2]: are cineva decĭ alegerea între zidirea de Ştefan-cel-Mare *înainte* de 1512, orĭ la această dată, de Ştefan-cel-Tînăr, fiul luĭ Bogdan Orbul şi nepotul de fiŭ al vechiuluĭ Ştefan: cead'intăiŭ părere e maĭ probabilă, Ştefaniță nefiind un ctitor de mănăstirĭ.

În *Istoria Bisericiĭ româneşti*, ca şi în *Istoria literaturiĭ bisericeştĭ a Romînilor*, am arătat însemnatul rost literar pe care Bisericaniĭ l-aŭ avut în veacul al XVIII-lea, în a doua jumătate a luĭ, atuncĭ cînd toate celelalte mănăstirĭ moldoveneştĭ decăzuseră supt acest raport. În aceste lucrărĭ s'a maĭ arătat şi legătura mănăstiriĭ luĭ Ştefan-cel-Mare cu ierarhia rusească din vremea Țaruluĭ Petru.

Am găsit încă, într'un dulap din biserică, o parte din cărțile care eraŭ mîndria călugărilor copiştĭ şi chiar traducătorĭ; dispăruseră însă acelea pe care le pomenia încă în 1885 episcopul Melchisedec[3]. Manuscriptele păstrate aŭ fost analisate, cu toate lămuririle trebuitoare, de d. Al. Lăpĕdatu, în *Biserica ortodoxă* pe 1906[4].

[1] V. *Sate şi mănăstirĭ*, p. 137.

[2] *Inscripțiĭ*, I, pp. 42-3.

[3] *Notițe istorice şi arheologice*, p. 77 şi urm.

[4] Şi aparte: „Manuscrisele de la Bisericanĭ şi Rîşca", Bucureştĭ, 1906.

Să adăogim că încă din 1863 s'a încercat a se scrie o istorie a mănăstirii în broşura „Ochire istorică asupra fundării (originii) mănăstirii Bisericanii şi cîteva cuvinte despre mănăstirile zise închinate, cu un tabloŭ al bisericii, bine litografisit de arhimandritul Partenie", Bucureşti, 1863. Autorul, nepot al economului de Bisericani, Serafim, a învăţat la 1821 supt acesta, ca „duhovnic copiilor", în seminariul Socola.

Pomelnicul slavon al Bisericanilor, redactat pe vremurile de harnică muncă literară, în vechea limbă de cultură, la 1661, s'a publicat de d. Gh. Ghibănescu, în *Uricariul*, XXIII, p. 309 şi urm. E unul din cele mai interesante printre vechile pomelnice.

Am găsit la schitul Durăului, legat odată supt aceiaşi cîrmuire cu Bisericanii, un pomelnic romănesc. El se deosebeşte de cellalt prin aceia că nu dă numai înşirarea ctitorilor şi a binefăcătorilor, ci şi o cronică, destul de bine alcătuită, a mănăstirii. Părţile cele mai folositoare se publică în paginile ce urmează:

Arătare pentru mănăstiria Bisericanii, de cine aŭ început a se zidi şi pe ce vreame şi de cine s'aŭ isprăvit de zidit şi pe ce vreame.

Ačastă bisearică ce se numeaşte în neşte scrisori vechi sărbeşt[i]: schitul lui Iosif, iară acum să zice mănăstirea Bisericanii, un stareţ cu numele Iosif ieromonah, acesta aŭ început a zidi bisearica, la anul 7060 [1551-2] *(sic)*, în zile[le] lui Ştefan Voevod cel Bun, carele aŭ domnit patruzeč şi şapte de ani. Însă n'aŭ putut stareţul Iosif să zidească biserica, ci numai temeliia aŭ pus. Iară Ştefan Voevod cel Bun, apropiindu-se de sfîrşitul vieţii, s'aŭ dus din viaţă ačasta, şi aŭ rămas în Domnie Bogdan Voevod, fečorul lui Ştefan Voevod cel Bun. Şi aŭ domnit Bogdan Voevod doisprăzece ani, şi s'aŭ dus şi el din viiaţa ačasta, şi aŭ luat Domnia Ştefan Voevod cel Tînăr, fečorul lui Bogdan Voevod. Acesta s'aŭ înştiinţat pentru stareţul

Iosif, şi pentru bisearică, cum că iaste de atîta vreame urzită, şi nu poate stareţul Iosif să o zidească; şi, îndemnîndu-se din răvnă d[u]mnezeiască, aŭ zidit biserica şi aŭ isprăvit-o de zidit, şi aŭ dat multă bogăţie stareţuluĭ Iosif, ca să o împodobească cu cărţĭ şi cu veşminte, şi cu de toate ceale trebuinčoase, dupre cum sîngur zice într'un ispisoc ce l-aŭ dat stareţuluĭ Iosif, de stăpînire pe branişte împrejurul mănăstiriĭ, la anul 7028 [1519-20]. Iară fericitul ctitor Ştefan Voevod cel Tînăr, care aŭ zidit biserica, numaĭ 9 anĭ aŭ domnit, şi, tînăr fiind, s'aŭ dus din lumea ačastă deşartă la lăcaşurile ceale veačnice, pentru că l-aŭ otrăvit pe el pizmaşiĭ luĭ. Iară după Ştefan Voevod cel Tînăr aŭ luat Domniia Petru Voevod Raleş, fratele luĭ Ştefan Voevod celuĭ Tînăr, însă nu frate bun, ci cu altă femee îl făcuse Bogdan Voevod. Iar Raleş i se zice luĭ dipe o fămeae, Răleşoae, ce o luasă el mai nainte, pînă a nu fi Domn.

Deč Petru Voevod Raleş, fugind el odată pe la tîrgul Pietriĭ, ca să scape de vrăjmaşiĭ luĭ, cariĭ îl goniia din urmă, şi viind pe la mănăstirea Bistriţiĭ, aŭ apucat pe un pičor de deal care să zice Pičorul luĭ Petru-Vodă pînă în zioa de astăz, şi aŭ eşit la mănăstirea Bisericaniĭ, şi aŭ găsit pe stareţul Iosif şi cu alţĭ călugărĭ, şi s'aŭ făgăduit acolò luĭ D[u]mnezeŭ şi Maici D[o]mnuluĭ cătră stareţul Iosif, zicînd că, de-ĭ va ajuta luĭ, D[u]mnezeŭ, ca să maĭ vie el D[o]mn în Moldova, va maĭ zidi şi va maĭ întări biserica. Decĭ Petru Voevod aŭ apucat de la mănăstirea Bisericaniĭ pe apa Bistriţiĭ în sus, şi aŭ găsit neşte păscarĭ, şi s'aŭ schimbat în haine proaste, şi s'aŭ amestecat cu pescariĭ aciia, şi aŭ trecut în Ţara Ungurească. Deč aŭ prins de veaste străjile Craiuluĭ Unguresc că Petru Voevod aŭ trecut în Ţara Ungurească, şi l-aŭ gonit pe dînsul, dară nu l-aŭ ajuns; pentru că Petru Voevod aŭ mers la un un boiariŭ priiatin al săŭ, şi pe boiariŭ nu l-aŭ găsit acasă, dară i-aŭ dat cocoana butca şi caĭ, şi aŭ scăpat în cetatea Ciceŭ, iară Doamna luĭ era acolò în cetate. Pentru că avea Domni din Moldova în vremea aceia doao cetăţ în Ţara

Ungurească, de-ş ţinea acolò bogăţiia şi odoarăle lor, pentru răutăţile şi răzmiriţile ce se întîmpla adeseorĭ aiča în Moldova. Deč Petru Voevod şidea în cetatea Ciceŭ şi nu putea să iasă să-ş caute de trebĭ, pentru că era învrăjbit cu Craiul unguresc şi să temea de dînsul. Iară de la o vreame s'aŭ împăcat el cu Craiul unguresc, şi aŭ început a-şĭ căuta de trebĭ ca să vie iar[ă]ş Domn în Moldova, şi aŭ mers la Ţarigrad, pentru că ţara era închinată la Ţarigrad de tată-săŭ Bogdan Voevod. Şi, întru al treisprăzecelea an de la eşirea luĭ din Domnie, iarăş aŭ venit Domn Petru Voevod în ţara Moldoviĭ, şi ş'aŭ adus aminte de făgăduinţa luĭ care să făgăduise luĭ D[u]mnezeŭ către stareţul Iosif cînd aŭ trecut pe la Biséricanĭ. Acesta aŭ maĭ zidit şi aŭ maĭ înfrumuseţat sf[ă]nta biserică, după cum singur zice într'un ispisoc vechĭ sîrbesc ce l-aŭ dat călugărilor de la schitul luĭ Iosif, de stăpînire pe braneşte împrejurul schituluĭ, la aniĭ 7043 [1534-5], pentru că stareţul Iosif să dusăse către D[o]mnul. Iară ce fealiŭ de zidire aŭ făcut Petru Voevod aič la Biséricanĭ, nu arată.

Deč aŭ fost biserica acea zidită de Ştefan Voevod neîngrădită cu zid împrejur, o sută şi şapte anĭ, adecă din zilele luĭ Ştefan Voevod cel Tînăr, de la aniĭ 7028 [1519-20], pînă în zilele luĭ Miron Barnoţchi Voevod, la aniĭ 7135 [1626-7]. Iară în zilele luĭ Miron Barnoţchi Voevod era egumen în Biséricanĭ Parthenie iermonah. Decĭ acest egumen Parthenie cunoaşte că aŭ fost om cuvios, avînd şi călugărĭ pe lîngă dînsul oamenĭ cuvioş şi vreadnicĭ. Pentru că dovedesc daniile cîte s'aŭ dat şi lucrurile cîte s'aŭ lucrat aič la Biséricanĭ, în zilele aceluĭ rînd de călugărĭ care aŭ fost în zilele egumenuluĭ Parthenie.

[Din vremea până atuncĭ sînt numaĭ patru ispisoace domneşt[ĭ] date de stăpînire pe braneşte împrejurul schituluĭ: cel d'intîĭ ispisoc iaste de la Ştefan Voevod..., la aniĭ 7028 [1519-20], al doilea... de la Petru Voevod Raleş, întru care scrie că l-aŭ dat călugărilor de la schitul luĭ Iosif, pentru că stareţul Iosif murise, şi iaste din aniĭ 7303 [1792-3] *(sic)*, al treilea... de la Eremiia Moghila Voevod, din ani 7104

[1595-6], al patrălea... de la Simeon Moghila Voevod, din ani 7115 [1606-7]... Deč mănăstirea Bisericani pînă în zilele egumenuluĭ Parthenie aŭ fost un schit sărac, [care avea braniştea] şi neşte poenĭ supt Cĭahlăŭ, care le didese arhiepiscopul Nicolae[1], puţintel maĭ nainte de egumenul Parthenie. Iară, în zilele egumenuluĭ Parthenie, din schit s'aŭ făcut mănăstire..., pentru că s'aŭ îmbogăţit cu moşiĭ şi cu Ţiganĭ, şi s'aŭ îngrădit biserica cu zid împrejur, şi s'aŭ făcut pridvorul biserici, şi s'aŭ făcut pivniţa şi trapezarea, şi cliserniţa, şi toate una după alta. [Eraŭ şi călugărĭ mulţĭ], pentru că vedem că la biserica pustie şi lipsită de oamenĭ nu dă nimenĭ nimică.

Şi, pentru ca se cunoască fieştecine cum s'aŭ făcut ctitorĭ Domni şi boiari Moldovi din vremea aceia aicea la mănăstirea Bisericanĭ, unul după altul, în puţină vreame, iată că-ĭ punem aicea de faţă:

Costantin Moghila Voevod aŭ dat moşia Bicazul în locul poenilor celor de supt Cĭahlăŭ, la ani 7119 [1610-1].

Ştefan Voevod Tomşa aŭ dat moşiia Troiţa la anul 7120 [1611-2].

Gĭupîneasa Dumitra şi cu Crîstîna aŭ dat o a patra parte din moşiia Orbicul, la anul 7120 [1611-2].

Radul Voevod aŭ dat moşiia Popceştĭ, la anul 7127 [1618-9].

Cocoana Mariia Postelničasa aŭ dat moşiia Vînătoriĭ la anul 7128 [1619-20].

Miron Barnoţchi Voevod aŭ dat Vadurile, 7134 [1625-6].

Parthenie egumenul din Bisericanĭ aŭ cumpărat moşiia Tortoreştĭ şi o bucată de loc de la Vîlceştĭ pe Putna, la aniĭ 7140 [1631-2]... Şi nu numaĭ atîta, ci şi zidiul împrejurul biserici tot pe vremea aceia s'aŭ făcut, şi odoarăle în bisearică ceale maĭ multe tot din vremea aceia sînt: veşminte şi crucĭ şi potirile şi mulţime de cărţĭ sîrbeştĭ, scrise de părinţĭ cariĭ lăcuia aiča pe vremea aceia, şi unile din odoară sînt date de boiarĭ, iară unile de călugărĭ cariĭ lăcuia aiča, sînt făcute, pe care sînt numele lor scrise,

[1] Nicanor.

precum iaste petrahirul cel cu chipurĭ, pre unde iaste scris: Iosif ieromonah şi veleatul 7146 [1637-8], şi pe tochiţa cea de fier iară iaste scris: Iosif ieromonah şi Petronie, şi veleatul 7139 [1630-1], şi pe v'o cîteva crucĭ de ceale ferecate cu argint iară sînt scrise numele părinţilor ieromonaş, şi altele multe sînt pe carele sînt numele lor scrise, şi tot pe o vreame, nu departe una de alta...

Iară pentru facerea zidiluĭ împrejurul biserici, aşa se cunoaşte: [Partenie] aŭ pus silinţă să îngrădească biserica cu zid împrejur ... S'aŭ îndemnat mulţ din boiarĭ ca să se facă ctitorĭ aič..., să dea ajutoriŭ ca să se îngrădească biserica cu zid împrejur. Decĭ cel d'întiiŭ îndemnătoriŭ aŭ fost Pătraşco Başotă Marele-Logofăt şi cu cocoana luĭ, Grozava. Acesta aŭ zidit turnul cel de spre miiazinoapte, în zilele luĭ Miron Barnoţchi Voevod, la aniĭ 7135 [1626-7], după cum adeverează tituluşul care iaste scris de-asupra uşi, întru care sînt scrise numele lor cu slove în piiatră. Al doilea ctitor iaste Toma Postelnicul şi cu cocoana luĭ, Eftimiia. Acesta aŭ zidit turnul cel de spre Răsărit, tot în zilele luĭ Miron Barnoţchi Voevod, şi întru acelaş an 7135 [1626-7], după cum adevereaze tituluşul care iaste scris deasupra uşi, cu slove de piiatră, întru care sînt scrise numele lor. Iară de pe vremea aceia cînd să zidea zidul să afla în pomealnic mulţĭ ctitorĭ scriş că aŭ dat cîte o sută de galbenĭ şi maĭ bine uni... Iar zidul cît iaste de la un turn până la altul, şi cît iaste pe din dosul biserici de spre pîrăŭ, şi turnişorul cel mic de spre Apus, şi zidiul pe di la vale, până în turnul cel de spre Amiiazăzi, şi zidiul pe din faţa mănăstiri pînă iarăş în turnul cel de spre Răsărit, acestea toate le-aŭ zidit egumenul Parthenie . . ., cu sutele aceale de galbinĭ, care să dà de la alţĭ ctitorĭ, care sînt scrise în pomealnic, — iară maĭ ales doĭ boiarĭ: Dumitraşco Buhuş şi cocoana luĭ, Ileana, şi Dumitraşco Şoldan şi cocoana luĭ, Safta; aceşta au făcut zidiul împrejur, afară de turnurĭ, după cum adeverează scrisoarea ce iaste pe o piiatră, întru care sînt scriş amîndoĭ boiari aceşta. Aşişderea şi în pomelnicul cel sîrbesc i-am găsit

scriş pe amîndoĭ la un loc, şi arată că eĭ au făcut ograda împrejur şi pivniţa cea de desupt clisernîţă şi cliserniţa. Iară turnul cel mare care iaste de spre Amiazăzi l-aŭ zidit iarăş un boiariŭ, cu numele Dumitraşco Ştefan Marele-Logofăt şi cocoana luĭ, Mariia, la anul 7139 [1630-1], şi tot acesta aŭ zidit şi biserica la Bučuleştĭ, şi aŭ şi murit întru acelaş an amîndoĭ, şi i-aŭ pus egumenul Parthenie la pomealnic, după cum sîngur scrie într'o Evanghelie sîrbească ce aŭ dăruit-o el mănăstiri, la anul 7139 [1630-1]. Iară egumenul Parthenie şase anĭ aŭ lucrat la zidiŭ, adecă l-aŭ început în zilele luĭ Miron Barnoţchi Voevod, la anul 7135 [1626-7], în luna luĭ Aprilie 30 de zile, şi l-aŭ săvîrşit la anul 7141 [1632-3], în luna luĭ Iulie 27 de zile, în zioa de Sf[ă]ntul Panteleimon, după cum sîngur cu mîna sa scrie într'o evanghelie sîrbească, la sfîrşit, ce aŭ dăruit-o el mănăstiri, şi arată acolo că aŭ avut multă osteneală pînă aŭ isprăvit zidiul, şi să roagă să li pomenească părinţi cariĭ vor fi pe urma luĭ întru ačastă mănăstire petrecătorĭ.

...Apoĭ, cînd au fost în zilele luĭ Vasilie Voevod, la anul 7145 [1636-7], alţ doĭ boiarĭ s'aŭ îndemnat a să face ctitorĭ...: Toma Sulgeriul şi cocoana luĭ, Eftimiia, şi Iordache Vistearnicul şi cocoana luĭ, Ecaterina. Aceşta aŭ zidit pridvorul biserici şi pivniţa şi trapezarea, după cum adevereaze tituluşul care iaste scris de-asupra uşi trapezeriĭ, întru care sînt scrise numele lor cu slove în piiatră. Şi iarăş, tot întru aceiaş vreme, un Toderaş Ba.otă s'aŭ îndemnat şi el să se facă ctitor..., şi aŭ făcut cinč chiliĭ de lemn durate, ceale de spre Apus, iară, cînd s'aŭ lucrat aceastea toate..., aŭ fost ostenitorĭ şi cheltuitoriŭ şi chivirnisitoriŭ un călugăr cu numele Andonie ieromonah, după cum adevereaze scrisoarea ce iaste pe o piiatră scăjască (*sic;* sîrbească), ce s'aŭ găsit pe mormîntul luĭ Andonie, şi mormîntul era zidit cu cărămidă, şi de-asupra era puse o leaspide mare, şi peste leaspide era piiatra cea scrise; iară, cînd s'aŭ prefăcut biserica, s'aŭ mutat piiatra de pre mormînt, pentru că aŭ venit temeliia biserici pe acolo.

Şi zece anĭ aŭ ţinut lucrul zidiri, pînă s'aŭ isprăvit toate; adecă s'aŭ început zidirea în zilele luĭ Miron Barnoţchi Voevod, la anul 7135 [1626-7], care iaste de-asupra uşi turnuluĭ celuĭ de spre Miazănoapte, şi s'aŭ sfîrşit în zilele luĭ Vasilie Voevod, la anul 7145 [1646-7], care iaste de-asupra uşi trapezeri. Iară egumenul Parthenie aŭ maĭ trăit vr'o cîţva anĭ după săvîrşirea lucrurilor acestora, şi s'aŭ dus către D[o]mnul. Iară după Parthenie aŭ fost egumen Mitrofan ieromonah, şi după Mitrofan aŭ fost egumen Iorest; şi aşa, cu curgerea vremi, s'aŭ trecut toţ călugări dîn vremea aceia, şi s'aŭ săvîrşit acel rînd de oamenĭ, şi s'aŭ împuţînat călugări foarte, dară tot n'aŭ fost mănăstirea pustie de tot. Şi tot pe vremea acestuĭ egumen Iorest de maĭ sus pomenit un boiariŭ anume Statie Vistearnicul şi cu cocoana luĭ, Crîstîna, aŭ răvnit şi eĭ ca să se facă ctitorĭ..., şi aŭ dat moşiia Dăianĭ şi Urseştĭ, la anul 7187 [1678-9]. Şi iarăş o cocoană, cu numele Mariia Hăbăşasca, care din călugărie s'aŭ numit Magdalina, şi aĉasta au răvnit ca să se facă ctitoră..., şi aŭ dat partea eĭ de moşie din moşiia Poiana, la anul 7225 [1716-7], în vremea egumenuluĭ Sarafim ieromonah.

Iară, cînd aŭ fost în zilele luĭ Ioan Nicolae Voevod, la anul 7250 [1741-2], aŭ luat egumeniia în Bisericanĭ un Misail ieromonah, călugăr din Bisericanĭ fiind şi acesta; pre acest Misail l-aŭ trimis într'o vreame Mitropolitul Gavriil Calimah, cu trebuinţa Mitropolieĭ, la Rosiia, şi, după ce aŭ venit de acolò, pentru slujba luĭ l-aŭ făcut arhimandrit. Acesta aŭ egumenit aicĭ în Bisericanĭ patruzeĉ de anĭ neschimbat, şi în vremile acelea era veniturile moşiilor foarte micĭ, pentru că nu să căuta moşiile şi nu le cumpăra nimenea, şi bani era foarte puţinĭ, dară, arhimandritul Misail, fiindcă nu era om cheltuitoriŭ, aŭ strîns în vremea egumenieĭ luĭ, din veniturile moşiilor mănăstiri, treĭ miĭ şi cinĉ sute de leĭ, cu gînd ca să prefacă biserica, fiindcă biserica cea zidită de Ştefan Voevod era foarte mică. Deĉ arhimandritul Misail nu-ĭ da mîna ca să se apuce de zidirea biserici, şi bani încă să temea

să-ĭ ţie la el, şi aŭ dat bani la doĭ boiarĭ, ca să şază la păstrare, adecă o mie şapte sute cinzeč de leĭ aŭ dat la Spătariul Ioniţă Canta de la Şărbeşt[ĭ], şi o mie şapte sute cinzeč de leĭ aŭ dat la Marele-Logofet Nicolae Roset, şi după aceia, peste puţină vreame, s'aŭ dus arhimandritul Misail din viiaţa ačasta, şi n'aŭ apucat să zidească biserica.

Deci după arhimandritul Misail aŭ luat egumeniia în Bisericanĭ un Ioil ieromonah, călugăr din Bisericanĭ fiind şi acesta, şi ucenic arhimandrituluĭ Misail. [Mitropolitul Gavriil îĭ porunceşte] să zidească biserica... Şi, apucîndu-se, au răsipit bisearica cea mică, care era zidită de Ştefan Voevod, pînă în temelie; dar pridvorul nu l-aŭ răsipit, ci numaĭ biserica. Iară biserica cea mică era zugrăvită pe dinlăuntru, şi era zugrăvit şi chipul luĭ Ştefan Voevod cel Tînăr, şi era în tinda biserici neşte pietri marĭ şi scrise, supt care pietri era îngropate trupurĭ de ale ctitorilor; deč s'aŭ mutat pietrile de la locurile lor, şi unile le-aŭ pus în zidul biserici, iară altele s'aŭ pus în pridvorul beserici, şi acum nu sînt trupurile acelora acolo supt pietri, unde sînt pietrile aşezate acum. Deci egumenul Ioil aŭ început a zidi biserica, şi în patru anĭ aŭ zidit biserica, şi aŭ maĭ înnălţat şi pridvorul. Iară întru aceĭ patru anĭ cît aŭ ţinut zidirea biserici, le era părinţilor nevoe pentru biserică, că nu avea unde să slujască liturghie, măcar la praznice, şi, luînd blagoslovenie de la Mitropolitul, aŭ sf[i]nţit biserică o chilie ce iaste în turnul cel de spre Amiiazăzĭ, şi aŭ pus hramul sf[ă]ntul mucenic Gheorghie, şi slujiia acolò sf[ă]nta liturghie, până s'aŭ isprăvit de zidit biserica. În zilele luĭ Costantin Dimitrie Moruz Voevod, la anul 7290 [1781-2], s'aŭ dus la Iaş, şi aŭ arătat Mitropolituluĭ Gavriil Calimah cum că s'aŭ isprăvit de zidit biserica şi trebuiaşte să se sf[i]nţască. Iară Mitropolitul Gavriil aŭ făcut pe ieromonahul Ioil egumenul de Bisericanĭ arhimandrit şi i-aŭ poruncit luĭ ca să cumpere ceale pentru trebuinţa sf[i]nţiri, şi să s[fi]nţască el biserica. Şi aşa arhimandritul Ioil, cum-

părând ceale pentru trebuinţa sf[i]nţiri, aŭ sf[i]nţi bi-serica. Şi după aceia, peste puţintică vreame, aŭ scos pe arhimandritul Ioil din egumenie, şi n'aŭ apucat să zugrăvească catapeteazma, şi aŭ pus egumen în Bisericanĭ un Paisie arhimandrit, şi acesta aŭ zugrăvit catapiteazma, la anul 7298 [1789-90], cu bani ce rămăsease strînş de arhimandritul Ioil de pe veniturile mosiilor mănăstiri. Iară după moartea arhimandrituluĭ Paisie iarăş aŭ luat arhimandritul Ioil egumeniia în Bisericanĭ, şi aiča s'aŭ săvîrşit şi s'aŭ îngropat şi arhimandritul Paisie şi arhimandritul Ioil... Am scris eŭ, Mitrofan iermonah, la anul 7320 [1812], Fevroarie 15.

Iară la biserica cea veache pusease stareţul Iosif cu părinţiĭ aceĭ de de mult o pravilă grea, pentru că făcea de doao orĭ priveghiiare în septămînă, adecă Sîmbătă noaptea spre Duminecă şi Miercurĭ noapte spre Joĭ, iară în care săptămînă să întîmpla vre o sărbătoare, atunča mută priveghiiarea cea de Miercurĭ noaptea, spre zioa serbători aceia. Iară priveghierea o făcea cu cetire multă, pentru că ceriia zăce cathizme şi punea şi cuvinte pintre cathizme; adecă cetiia treĭ cathizme şi apoĭ canonul luĭ Is[us], şi iară treĭ cathizme, şi şi canonul Precestiĭ şi un cuvînt din cărţile sf[i]nţilor părinţĭ. Apoĭ, deaca era spre Duminecă, cînta troicicicul, şi zicea preotul ecteniile ceale običnuite ale polonoşniţi, apoi psalmi de utriane şi ecteniia cea mare după obiceaiŭ, apoĭ cînta „D[u]mnezeŭ iaste D[o]mnul“ şi troparele, după rînduiala lor. Apoi cetiia cathizma 17: „ferici̦ ceĭ fără prihană“, iară alte cathizme nu maĭ cetiia aiča, fiindcă cetise destule maĭ nainte; apoĭ: „bine eştĭ cuvîntat, D[oa]mne“, soborul îngeresc şi celealalte ale utriani; de-aciia înnainte ca şi la alte biserič.

Aşijdirea şi Miercurĭ noaptea spre Joĭ tot ačastă rînduială era: numaĭ cathizmele începea a le ceti de la cathizma 11 înnainte, şi iarăş pitre cathizme cetiia cuvinte şi canoane, după cum am arătat maĭ sus, afară de celea care sînt ale Învieri; şi s'aŭ ţinut ačastă rînduială pînă

s'aŭ prefăcut biserica de arhimandritul Ioil la anul 7290 [1781-2], iară, după ce s'aŭ prefăcut biserica și aŭ sf[i]nțit-o, apoĭ aŭ pus pravila la biserică, ca și la alte biserici. Iară părinți cariĭ aŭ pus pravila la biserica cea veache aŭ fost venit de la locurĭ depărtate aič pe locurile acestie, adecă de la Iordan, pentru că scrie într'o carte sărbească: „noĭ", zice, „am fost la un schit pe lîngă apa Iordanuluĭ, și noao acolò așa ne-aŭ fost pravila la biserică, de făceam de doao orĭ priveghiiare în săptămînă și cu zăce cathizme și cu cetire multă, și, după ce am venit aič, pe locurile acestea, așa am ținut și aiča, și cariĭ vor fi petrecătorĭ pre urma noastră aič la acest loc, și vor voi să ție așa, să le ajute D[u]mnezeŭ.

Am auzit și ačasta povestindu-se de părinți ceĭ vechĭ cariĭ i-am apucat noi aiča, cum că starețul Iosif maĭ nainte, pînă a nu se apuca el de zidirea bisericì, aŭ vrut odată să se ducă de aič, de la locul acesta, și aŭ mers pînă acolea, la stejari ceĭ marĭ, unde iaste lavița lîngă drum, și acolea i s'aŭ arătat Maica D[o]mnuluĭ, și i-aŭ zis să nu să ducă de la locul acesta, că și aicĭ iaste grădina Sf[i]nții Sale, și așa starețul Iosif aŭ rămas la locul acesta, și acolo unde i s'au arătat Maica D[o]mnuluĭ, aŭ pus o iconiță a Maici D[o]mnuluĭ într'un stejar mare, de la deal de drum, în dreptul laviți, și aŭ așăzat acolò iconița multă vreme, iară, trecînd mulțĭ anĭ la mijloc, s'aŭ învechit stejarul și aŭ căzut jos, iară iconița aŭ luat-o un părinte de aič din mănăstire.

Pomelnic al fericiților ctitorĭ și făcătorilor de bine și miluitorilor al sf[i]nteĭ mănăstirĭ Bisericanii, unde iaste hramul Buna Vestire al Preasf[i]nteĭ stăpîneĭ noastre, Născătoareĭ de D[u]mnezeŭ și pururea-Fečoareĭ Marieĭ.

Care pomealnic maĭ nainte s'aŭ fost scris de pre limba cea veche sîrbească prin sîlința arhimandrituluĭ Misail, la anul 7270 [1761-2], iară acum a doo oară s'aŭ înnoit și s'aŭ prescris în zilele bine-credinčosuluĭ mareluĭ Împărat de Rosiia Alexandru Pavlovicĭ, fiind Mitropolit și exarh

Moldavieĭ, Vlahieĭ și Basarabieĭ chirio chirio Gavril, și s'aŭ scris prin silința egumenuluĭ de Bisericanĭ chir Dosofteĭ ieromonah, la anul de la Zidirea Lumiĭ 7320 [1821-2]. Și s'au scris de mine, Mitrofan ieromonah, în sf[ânta] mănăst[ire] Bisericanĭ.

Stihurĭ făcute în viersurĭ poeticeștĭ pentru viiața ticălosuluĭ om, întru ačastă lume plină de deșărtăciunĭ.

Omul în lume născînd
Să naște gol și plăngînd,
Și cîț anĭ viețuiaște
Tot deșărtăciunĭ poftește,
În cinste, în slavă, în bogăție
Pururea dorit să fie;
Care sînt amăgitoare,
Schimbate și trecătoare, etc.

Cuvînt către cuvioșiĭ părinț de la sf[ă]nta mănăstirea Bisericaniĭ.

[A găsit „cartea" de maĭ sus] învechită foarte și stricată..., și, fiind sîrbească și fără ințălegere, am răvnit cu inima mea cu mare dorință, și am pus în gîndul mieŭ ca să prefac ačastă carte pomelnic și, înnoindu-o, să o tălmăcesc pre limba noastră, moldovenească, spre ințălegerea și îndămîna fieștecăruia frate, fiindcă acum, în zilele noastre, aŭ început sîrbia cea veache și ințălegerea eĭ a să părăsi și a nu să băga în samă de mulțĭ, pentru neînțălegerea eĭ. Decĭ iată că cu îndemnarea și ajutoriul luĭ D[u]mnezeŭ o am prefăcut și o am tălmăcit din sîrbiia veache pre limba moldovenească cu maĭ bună orînduială, precum să vede. [Îndemn spre pomenire. Iscălește: Misail arhimandrit.]

Învățătură în ce chip să face pomenirea acestor ferecit și vreadnicĭ de pomenire ctitorilor și făcătorilor de bine și miluitorilor acestuĭ sf[ă]nt și d[u]mnezeesc lăcaș, cariĭ ș'au lăsat numele sale scrise aiča întru acest pomealnic, spre veačnica lor pomenire.

[Pomelnicul e împărțit după serbătorĭ și începe cu Septembre. În linia întăiu se află serbătoarea și numele, în a doua titlurile la pomenire. Se înseamnă astfel — titlurile

se pot vedea din introducere: Iosif stareţul, Ştefan-Vodă, Petru-Vodă şi Maria, Dumitraşco Buhuş şi Ileana, Dumitraşco Şoldan şi Safta, Toma, Eftimia, Iordache şi Ecaterina, Miron şi Marica, Zmaragda, Miron, Dumitraşco, Andronic, Grigorie, Maria, Ana, ieromonahiĭ Parthenie şi Andonie, Pătraşco şi Grozava.] Ioan Voevod[1], Theofana, Doamna luĭ: acesta au dat 100 de galbenĭ de aur şi un felon. [Toma şi Eftimia.] Petru, Pătraşco, Anuşca, Nicoară, Tueodosie ieromonah, Dometian, Daniil; aceşte u dat aceştiĭ sfinte mănăstirĭ 200 zloţĭ şi aŭ făcut hăleşteu la Troiţa, la anul 7123 [1614-5]. Dometian, Daniil, Irina, Mariia, Cornilie, Gavriil, Cozma, Tiron, Iosif ieromonah Canănăŭ, egumen de Bisericanĭ; acesta aŭ dat opt sute de leĭ de aŭ făcut hăleşteŭ la Troiţa; 7294 [1785-6]. Enache, Maria: acesta aŭ dat 4 iape şi 4 vacĭ, o căldare mare şi banĭ 50, leĭ. Evstratie, Pascalina, Penteliĭ, Bogdan. Aceşta aŭ dat acestuĭ sf[ă]nt lăcaş 100 de matce, Crîstîna, Anghelina, Ioan, Mariia, Parthenie ieromonah; aceşta aŭ dat acestuĭ sf[ă]nt lăcaş o presacă cu 100 de matce; Ioan, Floarea, Stana, Dumitraşco Logofet Ştefan, Mariia: acesta aŭ zidlt turnul cel gros de către Apus, la anul 7140 [1631-2], aŭ dat şi o prisacă de stupĭ; iereĭ Vasile ş. a.: aceşta aŭ dat... 54 boĭ şi 2 vacĭ şi 2 bivolĭ şi banĭ 20 leĭ; Varlam ieromonah ş. a.: aceşta aŭ dat... 50 matce şi 20 oĭ. Radul Voevod: aceşta aŭ dat moşiia Popceştiĭ, la anul 7127 [1618-9]. Dorofteĭ monah ş. a.: aceşta aŭ dat un felon de ştofiţă şi 2 boĭ şi o vacă şi 100 de leĭ la acoperemîntul chitiilor, la anul 7303 [1794-5]... Stefan Voevod Tomşa, Axanina, Doamna sa: aceşta aŭ dat acestuĭ sf[ă]ntŭ lăcaş moşiia Troiţa şi un rînd de veşminte, 7123 [1614-5]; Pătraşco, Antimiia, Costantin: de la aceşta aŭ luat Stefan Voevod moşiia Troiţa şi aŭ dat-o mănăstiriĭ, fiind domnească; Lazar ieromonah ş. a.: aceşta aŭ dat o cruce ferecată şi cu scaun de argint şi o păreache pothale de argint; Dumitraşco Ştefan, Ziniica: aceşta aŭ dat potiriul cel mijlociŭ, cu discu şi cu zvezda luĭ şi o cruce

[1] Cel Cumplit. Doamna lui, Marica, s'a călugărit după moartea luĭ.

ferecată și poleită cu aur, la anul 7119 [1610-1]. Alexandru, Mariia, Ramandi Postealnic. Acęşta aŭ dat potiriul cel mic, cu discu și cu zvezda luĭ, și o cruce ferecată, 7118 (1609-10); Coman, Tudura: acęşta aŭ dat moara Mușatul pe Cuiajdiŭ. Ioan, Ecaterina; Adam, neguțătoriŭ de la Șorgorod. Acęşta aŭ dat 100 galbinĭ de aur și 12 lingurĭ de argint și un covor mare, frumos, la anul 7158 [1649-50]... Gheorghie, Mariia, Vasilie, Ileana, Irimice, Magdalina, Ioan, Parascheva, Tofan, Gavriil, Caterina, Safta, Parascheva, Gavriil, Cĭolpan. Acęşta aŭ dat... satul Luțcaniĭ la Siretŭ, și un sălaș de Țiganĭ, iară maĭ pre urmă s'aŭ schimbat cu o bucată de loc la Jideştĭ. Grigorie, Saftă, Ionașco, Mariia, Dumitru Prăjescul. Acęşta aŭ dat... 14 iape..., Alexiia, Petrina..., Hariton monah ș. a.: acęşta aŭ dat... a patra parte de satu Orbiĭ și 10 iape și 40 matce; 7120 [1611-2]... Vasilie ș. a.: acęşta aŭ dat o bucată de loc între vadurĭ, la anul 7210 [1701-2). Dumitru, ș. a.: acęşta aŭ dat poiana peste vad... Vartholomeĭ arhimandrit Măzărean: acęşta aŭ dat un epitrahir și un cal; 7270 [1761-2], Theodosie, ș. a.... Covrig... Ionichie episcop, iereĭ Tudur, Ioana: acesta au dat 72 de leĭ la acoperimîntul chiliilor.... Evstratie Voevod, Ecaterina Doamna: Dabija: acesta au dat o prisacă stupĭ și un sălaș de Țiganĭ, anume Grigore Pădure, la anul 7160 [1651-2]. Miron Voevod Barnoțchi, Dimitrie, Safta; acesta aŭ dat poiana între vadurĭ și 10 boĭ și 40 stupĭ, 7137 [1628-9]... Iereĭ Zaharia ș. a.: acesta aŭ dat 60 leĭ de aŭ zugrăvit tretapodul; 7298 [1789-90]. Anastasie arhiepiscop, Nil, Athanasie, Mitrofan, Pahomie, Gavriil, Leon, Iacov, Nicolae episcop, Ioan, Eulоghie, Dosofteĭ, Daniil, Iorest, Ghedeon. Acęşt[ĭ] arhiereĭ, uniĭ au dat cîte ceva la mănăstire, iară ceĭ maĭ mulț n'aŭ dat nimică, numaĭ pentru că i-am găsit scriș în pomealnicul cel vechĭ, i-am scris și eŭ aicea, ca să li se facă pomenire... Isaia ierodiiacon, ș. a.: acesta aŭ dat o crîștealniță de argint; 7287 [1778-9]... Methodie monah ș. a.: acesta aŭ dat... un triod rumînescŭ..., Petru, Sofroniia, Nicolae, Gheorghie Cĭolpan. Acęşta aŭ dat un stog de

grîŭ, ş. a. Vasilie, Irina, Gavril: Hatman: aceşta aŭ dat 100 galbenĭ de aur. Ionaşco ş. a.: aceşta aŭ dat banĭ 100 galbenĭ de aur şi 70 zloţ... Varlam ieromonah ş. a.: acesta aŭ dat... o cetelnă; 7270 [1751-2]. Acesta au dat 250 leĭ, şi s'aŭ rădicat catapiteazma; 7270 [1761-2]. Misail arhimandrit ş. a. Acesta aŭ fost egumen la ačastă mănăstire 40 de anĭ, şi aŭ dat 60 de stupĭ; 7280 [1771-2]... Lazar ş. a.: aceşta aŭ dat 2 vadurĭ de moară la Obrejeştĭ, cu pămănturĭ în frunte, din apa Putni pănă în hotarul Milcovuluĭ... Evstratie Logofet: acesta aŭ dat a treia parte de sat în Fiţingheştĭ... Eremiia, Dumitraşco Vornic. Acesta aŭ dat jumătate de hotar în Vîlceştĭ. Eremiia, Todosiia, Nădăbaicu. Acesta aŭ dat un vad de moară în Vîlceştĭ... Ioil arhimandrit, egumen de Bisericanĭ;... aŭ dat şi el şase sute de leĭ la prefăcutul biseriсiĭ, 7290 [1711-2]... Pahomie arhiepiscop, Lazar ieromonah, Marco monah: de la Bisericanĭ. Acesta aŭ dat... 300 talerĭ şi o Evanghelie şi o cruce [ferecată] şi un petrahir şi un cal şi 3 iape şi pănza measiĭ şi 3 ştergare şi o prisacă preoţilor biseriсiĭ. Alexandru Voevod bătrăn, Stefan Voevod bătrăn, Petru Voevod, Bogdan Voevod, Stefan Voevod tînăr, Petru Voevod, Mariia Doamna, Stefan Voevod tînăr, Alexandru Voevod, Ruxanda Doamna, Bogdan Voevod, Radul Voevod, Ioan Voevod, Theodosiia Doamna, Eremiia Moghilă Voevod, Mariia, maica luĭ, Elisaveta Doamna, Costantin Voevod, Simeon Voevod, Melaniia Doamna, Miron Voevod Barnoţchi, Costantin Voevod, Antioh Voevod, Dimitrie Voevod, Duca Voevod, Nastasiia Doamna, Nicolae Voevod, Pulheriia Doamna, Costantin Voevod, Ecaterina Doamna..., Safta ş. a.: aceaştă aŭ dat 100 de galbenĭ de aur şi aŭ făcut catapiteazma; 7125 [1616-7]..., Gheorghie Chiriţa Paliolog, Mariia, Costantin, Soltana: Postealnic. Aceşta aŭ dat moşiia Vănătoriĭ..., la aniĭ 7128 [1619-20]... Mitrofan ieromonah..., un poias de argint... Mitrofan episcop: din Bisericanĭ. Acesta aŭ dat 200 leĭ şi un cal. Gheorghie, Evdochiia: părinţi maĭ sus numituluĭ episcop... Mihalča, Despina, Neagoe, Despa, Neagul, Stanca: biv Ban,

Muntean... Ionichie ieromonah ş. a. Acesta aŭ dat o moară în Pîngărăčor... Sarafim ieromonah ş. a. Acesta aŭ dat... 12 Menie rumîneştĭ şi o sută de leĭ la pardositul bisericiĭ... Nicolae arhiepiscop: acesta aŭ dat poenile supt Cĭahlăŭ şi 200 de talerĭ, iară la anul 7119 [1610-1] s'aŭ schimbat cu moşiia Bicazul. Eremiia Voevod, Mariia, Elisafta... Vasilie Spătariŭ Cantacozinò, Costantin, Safta, Mihail, Marga, Şărban, Mariia, Ilie, Safta: acesta aŭ dat potiriul cel mare şi 4 candile şi 2 crucĭ ferecate şi un sălaş de Ţiganĭ, anume Grigore Gunoiŭ: 7260 [1751-2]... Ioan, Mariia, Ilie, Safta, Toader, Ileana: Cantacozineştĭ: acesta aŭ dat... 100 stupĭ. [Meletie Istrati, Gavriil, Agaftia monahia, Veniamina monahia „Istratie, sora numituluĭ episcop."] Costantin, Ilinca, Costantin, Cantacuzineşt[i]: acesta aŭ dat 30 de oĭ şi 30 de leĭ şi 8 nerţă de grăŭ; 7217 [1708-9]... Magdalina monahiia Hăbăşasca, Grigorie Hatman, Safta. Ačastă maică aŭ dat... moşiia Poiana, pe Tazlăŭ; 7225 [1716-7]... Ştefan Voevodŭ [Tomşa], Magdalina Doama, Rucsanda, Nastasia, Gĭanavra, Liviian Voevod: acesta aŭ dat... 100 galbinĭ de aur... Vasilie, Mariia: Spătariul. Acesta aŭ dat... 1.300 de leĭ; 7317 [1808-9]... [Pomelnicul monahilor. Al boierilor fără nume, dar între eĭ:] Pătraşco Boldescul, Petru Başotă, Iordache Vistear, Dimitrie Postealnic, Ioan Crimca, Pătraşco Logofet, Dumitru Şoldan, Gheorghie Catargiu, Nicolae Catargiu, Vasilie Neagoe, Crîstea Buhuş, Toader Pitariŭ, Costantin Postelnic, Gheorghie Başotă, Ionaşco Başotă, Eftimie Spatariŭ, Toader Şoldan, Costantin Stîrča, Toader Şoĭdan, Grigorča Pisoţchi, Racoviţă Cehan, Gavriil Logofet, Petrea Bun, Nastasiia Nădăbaico, Nicoară Prăjăscul, Ionaşco Botăş, Nicolae Cĭolpan, Simon Mălaiŭ, Miron Buhuş, Mihail Furtun[ă], Pătraşco Başot[ă] Logofet, Toma Postealnic, Grigorie Hatman.

Stareţiĭ: Ierotheĭ, Efrem, Mihail, Ierotheĭ, Varnava, Pomelnic al egumenilov Partenie 7117 [1608-9], Parthenie 7140 [1631-2], Mitrofan 7158 [1649-50], Iorest 7170 [1661-2], Ghedeoan 7213 [1704-5], Nicolae 7215 [1806-7], Tofan 7219 [1720-1], Sarafim Baronŭ 7235 [1727-8], Iorest 7238 [1729-30],

Anthim Creţul 7230 [1721-2], Theodosie 7243 [1734-5], Misail 7250 [1741-2], Ioil 7290 [1781-2], Paisie 7299 [1791-2], Chiril, Theodosie 7354 [1845-6], Veniamin Veličcu 7366 [1857-8], Nicon 7372 [1863-4], Partenie Pupăscu 1865, 25 Septembre.

Pe legătură: Pomelnicul ferictiţilor ctitorĭ a sfînteĭ monastirĭ Bisericanĭ.